

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

מי שהפך פרק שני מועד קטן

א א מיי פ"ו מהל"ט
הלכה ג טו"ש"ע ח"ה סי'
מקל"ט טעף פ':
ב ב מיי פ"ה מהלכות
אלה הלכה י טו"ש"ע י"ד
סי' טפ טעף י:
ג ג מיי ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז
ד ד ה טור י"ד סי' טפ:
ה ו מיי ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז
טו"ש"ע טפ טעף י:
ו ז ה מיי ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז
טעף י:
ז ט מיי ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז
טו"ש"ע טפ טעף י:
ח י מיי ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז
טו"ש"ע טפ טעף י:
ט ב מיי ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז
טעף י:
י ד ב טו"ש"ע טפ טעף
כא:

גליון הש"ס

גמ' לא מיבעיא בימי
אבלו דמדברבנן. עין
לקמן דף י"ד ע"כ חוס'
ד"ה עשה דימד:

רבינו חננאל

מי שהפך את זיתיו
לטחון ואירעו
אבל או אונס או
שהטעוהו הפועלים
ונכנס המועד טעם
קורה ראשונה ומניחם
לאחר המועד דברי
ר"י ר' יוסי אומר זולף
וגומר (ב) כדרכו
ומקשינו מתינתין (ג)
באבל ולא פירש אם
מותר לעשות מלאכתו
במקום פסידא אם לא.
וקפץ צורה לנו בחלו
של מועד ומותר במקום
פסידא. ופירק רב
שישא כריה דרב אידי
זאת אומרת דברים
המותרין לעשותן בימי
אבלו. תניא כותיה אלו
דברים שעושין לאבל
בימי אבלו. פירוש
המיו משום פסידא
לעשות לו אחרים ולא
הוא אבל ע"י אחרים
התירו לו להפך זיתיו
ולגוף ברין ולהעלות
פשתנו מן המשרה וצמרו
מן היורה ומרביצין
שדהו משתגיע עונת
המים שלו. ר' יהודה
אומר אף זורעין כו' ר'
שמעון בן גמליאל אומר
זיתיו הפוכין פשתנו
במשרה צמרו כוונה ואין
שם אומן אלא הוא הרי
זה עושה בצנעא בתוך
ביתו וכן היה אומר אם
היה ספר או בלן לרבים
והגיע הרגל ואין שם
אלא הוא הרי זה יעשה.
האריסין והחכירין
והקבלנין בשדותיו ואין
אלו יעשו אבל החמירין
והגמלין והפשינין שלו
לא יעשה בהן מלאכה
בימי אבלו ואם היו
מקורם מושכרין ביד
אחרים עושין. שכיר יום
שלו אפילו בעיר אחת
לא יעשה היתה מלאכה
אחרים בידו בין בקיבלת
בין שאינה בקיבלת לא
יעשה היתה מלאכתו ביד
אחרים בביתו לא יעשה
בבית אחר יעשה. מריון

ומר בריה דרב אחא הוה שותפי אירע ביה במר בריה דרב אחא אבל. שדר ופסקיה לגמליה. אמר רב אשי והתניא
אם היו מושכרין אצל אחרים שרו. ודחינן הני מילי באיניש דעלמא אבל אדם חשוב אפי' מושכרין לא:
חשק שלמה על ר"ח (ב) רבינו לא נכח וכן יחסי וכ"כ נכשי' נאלס וגו' שם ללא גרסינן וגף.

הגהות וצינונים
[א] ע"י רש"י כת"י שמרוק "וגף", וכן ליתא בכתי' ובמשב"ר, וע"י תוס' ובהג' הב"ח אות ג:
[ב] תיבות "אחרים בשבילין" ליתא בכתי' ובראשונים, וע"י ר"ש שכתב דמפי' רש"י משמע
דגרסינן כגון תיבות אלו ובשום ספר לא נמצא כך אלא "אלו יעשו" משמע שהן בעצמן עושין (עיי"ש): [ג] צ"ל
שכרין (באה"מ): [ד] צ"ל נותנה (דק"ם עפ"י כת"י): [ה] נדציל בן (באה"מ): [ו] בכתי' נוסף בלום בימי
אבלו: [ז] בכתי' מקבלי שדות ששומר: [ח] תיבת "אחרים" נראה מיותר (רש"ש): [ט] ס"א אינו (גליון), בכתי'
שכר: [י] צ"ל שכרו (באה"מ): [יא] ס"א ושמוא (גליון) כ"ה בפרו"ד: [יב] ע"י הג' הב"ח דקאי על הא דהאריסין,
והוא דבר בפני"ע (רש"ש): [יג] צ"ל דעודן הרבים ורגל שרי (ותיבת "לעיל" מיותר, ראש משב"ר וע"י גנוי יוסף):
[יד] צ"ל ופסגין (רש"ש, גנוי יוסף ועוד): [טו] צ"ל פאותו שיש לו אומנות (רש"ש, גנוי יוסף): [טז] נדציל פתח באבל:

אם אינו זורע צנעו שוב אינו יכול לזרוע. אמרו לו. אם (ק) לא תזרע שדה יור שלו זרע המצטרך מזה כאלה ה"ג רבן
שומר המרחק ומשמען נמרחק ונטול מכל אחד ואחד שכרו. הרי זה יעשה. כיון דלכא פסידא ואיכא נמי לזרע
ועצמה ונטול אותה שניתן לו דבר קצוב לשנה ה' כורין או י' כורין לפי מה שהקרקע גדול ורלו לעשות. בקצונין.
שקצלו לעשות את כל צעדת השדה ובעל הצית שוכן וכל אלו שקצלו השדה לשנים מרובין וארעון אצל. (המשך בסוף המסכת)

רבי יוסי אומר זולף וגומר וגף כדרכו. פי' בקונטרס לישנא אחרת
וגף משום דלכא פסידא (ג) שמוליקן צלא מגופה וי"ל דלרין
לכסותו מפני השרצים ומיהו מגופה לא היה ררין דדיו כתיב מועט
ושמן (ד) חדש מתקלקל: **אפילו** חז"ל המועד דאסורא במלאכה
מדאורייתא. (ה) פרק קמח (דף ב ג ד"ה
משקין) פירשתי: **רבי יהודה אומר**
אף זורעים כו'. צמחיתין מחמיר
רבי יהודה וכלן מיקל:

בורו לגוף. ספרים אחרים כדו:
רבן שמעון בן גמליאל אומר כו'.
ואף על גב דרצן שמעון צן
גמליאל נמי מודה לדרב שישא צריה
דרב אידי דלסורין צימי אצלו מודה
היכא דאין שם אומן אלא הוא דשרי
וצנינעא (ד) יעשו ע"י אחרים משום
פסידא דמשכיר שרינן וגבי אצלו
דשרינן הוא עכמו צאין שם שיעשה
כמותו ואומן לרבים וספר וכו' משום
דזוכך דרבים ורגילא שריא (ב) לעיל וש
מפרשים דהא דשרינן לאצלו עכמו
(ה) כשלא ימלא אחרים כדמשמע
הלשון ואין שם אומן אלא הוא אצל
לכתחילה ררין לעשות על ידי אחרים
מיהו לפי הטעם הזה לא ידענא
צמחין וספרין (ב) כשמושכרין אצל
אחרים למה אין מררין צמחין על
ידי אחרים ולפי טעם קמח יתא
דאין מי שיעשה דבר זה צמחין (ג)
שיש (ו) אומנות דחמר וגמל וספן:
אמר

היורה ואין שם אומן אלא הוא הרי זה יעשה בצנינעא הי"ת על כן אמר רבן
שמעון בן גמליאל (ג) אם היה אומן לרבים וספר ובלן לרבים והגיע עת הרגל
ואין שם אומן אלא הוא הרי זה יעשה האריסין והחכירין והקבלנין הרי אלו
יעשו אחרים בשבילן (ד) החמירין הגמלין והספנין הרי אלו לא יעשו (ואם היו
מושכרין או מושכרין אצל אחרים הרי אלו יעשו בשכיר יום אפילו בעיר
אחרת לא יעשה היתה מלאכת אחרים בידו אע"פ שבקיבלת לא יעשה
אף על פי שבקיבלת ולא מיבעיא שאינה קיבלת אדרכה קיבלת כדידיה
דמי אלא אימא בין קיבלת בין שאינה קיבלת לא יעשה היתה
מלאכתו ביד אחרים בביתו לא יעשו בבית אחר יעשו מריון בריה
דרבין ומר בריה דרב אחא בריה דרבא (ה) הוה להו ההוא גמלא דתורא
בהדי הדדי איתרעא ביה מילתא במר בריה דרב אחא בריה דרבא ופסקיה
לגמליה אמר רב אשי גברא רבה כמר בריה דרב אחא עביד הכי נהו
דלפסידא דידיה לא חייש אדאחרים לא חייש והא תניא אם היו מושכרין
או מושכרין אצל אחרים הרי אלו יעשו והוא סבר (ז) אדם חשוב שאני.
אמר

ש"ס לא תזרע עכשיו מכלן ואילך אינו ראו לפשתן: אמרו לו. לא תזרע שדה יור ושדה פשתן ש"ס לא תזרע צצכר צצדה יור תזרע
צאפל ולא הוא פסידא יתיירא: ב"ן שומר צית המרחק ומשמען צצית המרחק ונטול מכל אחד שכרו: והגיע עת הרגל. שהכל צריכין לו
הרי זה יעשה כיון דלית ליה פסידא ואיכא נמי לזרע רבים ול"ג הכא צנינעא דהא רבים הוא: האריסין. מקצלי השדות לשנים (א) לשליש
ולרביע: החכירים. שקיצל לשמירה ולעצדה לכוסם כך וכך כורין אינו נותן לך ממנה: והקבלנין. שקיצלו לשומרה לזמן פלוני צכוסם כך
וכך צין יהיה הרצה או מעט הרי אלו יעשו אחרים צצצילם: הגמלין והספנין הרי אלו לא יעשו. לא ישיכרו לכתחילה לפי שהמלאכה שלהם
הוא: ואם היו מושכרין או מושכרין. הם או צצמחם אצל אחרים למהלך חדש או חדשים הרי אלו יעשו הם לעצמן ולא יפסידו כל שכרן ובעלים
נמי לא יפסידו והכא לא קתני על ידי אחרים שהרי הן צצצמנן מושכרין אצל אריסין אפשר להם על ידי אחרים צצצודת קרקע: שכיר יום.
אחד ואפילו צצציר אחרת ואין יודעין שם שהוא אצל וליכא משום מראית העין: לא יעשה. הואיל וצצצדו לחזור כדלמרינן (צ"ק דף קטו): פועל
חוזר ואפילו צצצצי היום וליכא פסידא כולי האי: אם היתה מלאכת אחרים בידו. צצצמו כגון צצגד לצרוג הואיל וצצצרתיה לגומרנו לאחר זמן
הרי (ב) אלו לא יעשו: ואע"פ שבקיבלת. אחרים (ב) היא שקיצל עליו לצצמחות אותו צצגד לצרוגו צצכך וכך: קיבלת. לעשות צצכך וכך (שרי"ב): כדידיה
דמיא. ואסור אצל שאינה קיבלת דלא הוה כדידיה שרי: בביתו. של אצל לא יעשו אותו (ג) משום חדש שיאמרו הוא צצצצמו מסייע צצצמלאכה אי נמי
שלא יאמרו צצצמי אצלו השכיר (ד) לזה הפועל: גמלא. צצצמד צצצק צין שמהם שור אחד לזה ושור אחד לזה: איתרע ביה מילתא. אצלנות: פסקיה לגמליה.
הפסיק שורו מן הצמד ולא שלמו לחרוש צצצדה לפי שהיה אצל ומלווה על צצצמת צצצמתו מדרבנן: ההפסד דידיה לא חייש. דלא קא מעבד ארעא
מגמליה משום דלצל הוא: ההפסד דאחריו. כגון מריון לא חייש דלא קא משדר לגמליה הוה ליה פסידא דלא הוה ליה צצצמה לחרוש וכיון דשרי
כדתיירא אם היו מושכרין וכו' הוה ליה למיחש אפסידא דצצצריה: הוא סבר. מר צצצריה דרב אחא: אדם חשוב שאני. דהא והא אסור לדידיה למיעבד:

קורה ראשונה שומרת לו לטעון הוא צצצמו גמלו של מועד אסור לו לטעון צצצמי אצלו אצל אחרים עושין לו. אסור מלאכה דלצל
עלמו דרבנן כדי שלא ישכח אצליתו וקרא צצצרינן דלקמן (טו): והפסחי מניכס לאלל מה חג אסור צצצצית מלאכה אף אצל
אסמכתא צצצנמא הוא. אלא אפילו בהו"ז ש"ל מועד דאיסור מלאכה מדאורייתא. כדלמרינן צצצכר אין דורשין
(חגיגה יט), את חג המנוחות שומרו לימד על חולו של מועד שאסור צצצצית מלאכה. במקום פסידא שרו רבנן. דלא מסקן
הכתוב אלא לחכמים הילך קתני (תרי מילין) וארעו אצל ולא הספיק (לעצורם חתלה או שהפך את זיתיו סמוך למועד ואירעו
אונס ולא יכול לעצורם) על שאל המועד (ומן הדיון היה לטעון טוען קורה ראשונה צין צצצמו אצלו אלא) דלא צצצצרינן
למתי ליה. תניא בותיה דרב ששת (גי'א: שישא). דלצל עלמו אסור לטעון קורה ראשונה אלא אחרים עושין לו. ה"ג
דברים העושים לאב"ב בימי אב"ב זיתיו הפוכין טוענין לו. קורה ראשונה. בורו לגוף וכו'. כלומר צצצצית אחרים
רשאין לעשותן לו אילו הן זיתיו הפוכין וממוקין צצצית הבד דפסדי צצצד טוענין לו קורה כיון דפסדי אצל להפוך לכתחילה דלא
פסדי לא. בורו (לגוף). שורר היין לחוכו אפסר לגופו ולעשות לו מגופה עליו (אריסין אין מוחמין אותה לדיכא לילת פסידא
כל כך דלא מחמק כולי האי ואין אחרים עושין לו). מישרה. שורין (צ"ן) פשתן. מן היורה. של צצצע ש"ס (יעמיד) [יעמוד]
יותר מאלו (מפסל) [מפסל]. משהגיע עונת מים. של שדה להשקות. ברביצין לו. משקן אותו כעין אין מנגדין ואין
מריצין (לו אותו טעין אין מנגדין ואין מריצין). שדה יור. קרקע אחר מריצמו וזרעין לו דהפסד הוא כשאינו זרוע. פשתן.
ה"ג רבן גמליאל אומר זיתיו הפוכין ובורו לגוף ואין שם אומן אלא הוא. עושה לעצמו כיון דלמפסל. ב"ן.

קורה ראשונה שומרת לו לטעון הוא צצצמו גמלו של מועד אסור לו לטעון צצצמי אצלו אצל אחרים עושין לו. אסור מלאכה דלצל
עלמו דרבנן כדי שלא ישכח אצליתו וקרא צצצרינן דלקמן (טו): והפסחי מניכס לאלל מה חג אסור צצצצית מלאכה אף אצל
אסמכתא צצצנמא הוא. אלא אפילו בהו"ז ש"ל מועד דאיסור מלאכה מדאורייתא. כדלמרינן צצצכר אין דורשין
(חגיגה יט), את חג המנוחות שומרו לימד על חולו של מועד שאסור צצצצית מלאכה. במקום פסידא שרו רבנן. דלא מסקן
הכתוב אלא לחכמים הילך קתני (תרי מילין) וארעו אצל ולא הספיק (לעצורם חתלה או שהפך את זיתיו סמוך למועד ואירעו
אונס ולא יכול לעצורם) על שאל המועד (ומן הדיון היה לטעון טוען קורה ראשונה צין צצצמו אצלו אלא) דלא צצצצרינן
למתי ליה. תניא בותיה דרב ששת (גי'א: שישא). דלצל עלמו אסור לטעון קורה ראשונה אלא אחרים עושין לו. ה"ג
דברים העושים לאב"ב בימי אב"ב זיתיו הפוכין טוענין לו. קורה ראשונה. בורו לגוף וכו'. כלומר צצצצית אחרים
רשאין לעשותן לו אילו הן זיתיו הפוכין וממוקין צצצית הבד דפסדי צצצד טוענין לו קורה כיון דפסדי אצל להפוך לכתחילה דלא
פסדי לא. בורו (לגוף). שורר היין לחוכו אפסר לגופו ולעשות לו מגופה עליו (אריסין אין מוחמין אותה לדיכא לילת פסידא
כל כך דלא מחמק כולי האי ואין אחרים עושין לו). מישרה. שורין (צ"ן) פשתן. מן היורה. של צצצע ש"ס (יעמיד) [יעמוד]
יותר מאלו (מפסל) [מפסל]. משהגיע עונת מים. של שדה להשקות. ברביצין לו. משקן אותו כעין אין מנגדין ואין
מריצין (לו אותו טעין אין מנגדין ואין מריצין). שדה יור. קרקע אחר מריצמו וזרעין לו דהפסד הוא כשאינו זרוע. פשתן.
ה"ג רבן גמליאל אומר זיתיו הפוכין ובורו לגוף ואין שם אומן אלא הוא. עושה לעצמו כיון דלמפסל. ב"ן.

מי שהפך את זיתיו. שהזמין ליתנס על גבי הצד להוציא מהן
שמן: ואירעו אב"ב. צצצאר ימות השנה שלא סמוך לרגל ואינו
יכול ליתנס על גבי הצד לפי שאצל אסור צצצצית מלאכה (ב): **או**
אונס. היינו מילתא אחרת כלומר מי שהפך את זיתיו לפני הרגל
ואירעו אונס ולא היה יכול ליתנס
על גבי צית הצד וצא הרגל: **או**
שהטעוהו פועלים. שהשכיר (א) ליתנס
על גבי צית הצד קודם הרגל ולא
צלו: טוען קורה ראשונה. כלומר
נותנן (ב) על גבי צית הצד צצצגל וסוחט
עליהן הקורה פעם אחת דאי לא
עבד הכי איכא פסידא יתיירא:
ומניחה. צו (ג) שלא יסחוט יותר עד
לאחר המועד: זולף וגומר כדרכו.
כלומר נותנו על גבי צית הצד וסוחט
הכל. כל מידי דשפוך קרי זולף:
גמ' פתח באב"ב וסיים במועד.
דקתני מי שהפך את זיתיו ואירעו
אצל ולא פירש אם יכול לטעון קורה
צצצצילות אם לא אלא מילי דמועד
קא פריש כדי אירע לו קודם המועד
אונס טוען קורה ראשונה צצצמועד:
אסור בימי אב"ב. כלומר להכי לא
פריש (ד) לאסור לו לטעון אפילו קורה
ראשונה צימי אצלו: לא מיבעיא
בימי אב"ב. דאין אסור צצצמלאכה אלא
מדרבנן דשרי לטעון קורה ראשונה:
אלא אפילו. מולו של מועד דלסריא
ציה מלאכה מדאורייתא דכתיב
(שמות כג) את חג המנוחות תשמור
צצצעת ימים לימד על כל החג שהוא
אסור (ה): במקום פסידא שרו רבנן.
לעטון קורה ראשונה: העושין לאב"ב.
אחרים אצל הוא עלמו אינו רשאי:
כדו לגוף. מגופה הצצצית: זיתיו
הפוכין. נותנן אותן על צית הצד
וטוענין לו קורה ראשונה אצל הוא
עכמו אינו עושה היינו כרצ שישא
דלמח דברים המותרין צצצמו"מ אסורין
צימי אצלו: ופשתנו להעלות מן
המשרה. כל הני צית צצצד פסידא
אי לא עבד להו: משתגיע עונת
המים ש"ל. כשהגיע זמנו להשקות
השדה שכן היו נוהגין כל אחד ואחד
משקה כל השדות צצצצקעה איש יומו
או צצצע אחד: שדה יור. שדה
חרושה: שדה העומדת לצפשתן.

ש"ס לא תזרע עכשיו מכלן ואילך אינו ראו לפשתן: אמרו לו. לא תזרע שדה יור ושדה פשתן ש"ס לא תזרע צצכר צצדה יור תזרע
צאפל ולא הוא פסידא יתיירא: ב"ן שומר צית המרחק ומשמען צצצית המרחק ונטול מכל אחד שכרו: והגיע עת הרגל. שהכל צריכין לו
הרי זה יעשה כיון דלית ליה פסידא ואיכא נמי לזרע רבים ול"ג הכא צנינעא דהא רבים הוא: האריסין. מקצלי השדות לשנים (א) לשליש
ולרביע: החכירים. שקיצל לשמירה ולעצדה לכוסם כך וכך כורין אינו נותן לך ממנה: והקבלנין. שקיצלו לשומרה לזמן פלוני צכוסם כך
וכך צין יהיה הרצה או מעט הרי אלו יעשו אחרים צצצילם: הגמלין והספנין הרי אלו לא יעשו. לא ישיכרו לכתחילה לפי שהמלאכה שלהם
הוא: ואם היו מושכרין או מושכרין. הם או צצמחם אצל אחרים למהלך חדש או חדשים הרי אלו יעשו הם לעצמן ולא יפסידו כל שכרן ובעלים
נמי לא יפסידו והכא לא קתני על ידי אחרים שהרי הן צצצמנן מושכרין אצל אריסין אפשר להם על ידי אחרים צצצודת קרקע: שכיר יום.
אחד ואפילו צצציר אחרת ואין יודעין שם שהוא אצל וליכא משום מראית העין: לא יעשה. הואיל וצצצדו לחזור כדלמרינן (צ"ק דף קטו): פועל
חוזר ואפילו צצצצי היום וליכא פסידא כולי האי: אם היתה מלאכת אחרים בידו. צצצמו כגון צצגד לצרוג הואיל וצצצרתיה לגומרנו לאחר זמן
הרי (ב) אלו לא יעשו: ואע"פ שבקיבלת. אחרים (ב) היא שקיצל עליו לצצמחות אותו צצגד לצרוגו צצכך וכך: קיבלת. לעשות צצכך וכך (שרי"ב): כדידיה
דמיא. ואסור אצל שאינה קיבלת דלא הוה כדידיה שרי: בביתו. של אצל לא יעשו אותו (ג) משום חדש שיאמרו הוא צצצצמו מסייע צצצמלאכה אי נמי
שלא יאמרו צצצמי אצלו השכיר (ד) לזה הפועל: גמלא. צצצמד צצצק צין שמהם שור אחד לזה ושור אחד לזה: איתרע ביה מילתא. אצלנות: פסקיה לגמליה.
הפסיק שורו מן הצמד ולא שלמו לחרוש צצצדה לפי שהיה אצל ומלווה על צצצמת צצצמתו מדרבנן: ההפסד דידיה לא חייש. דלא קא מעבד ארעא
מגמליה משום דלצל הוא: ההפסד דאחריו. כגון מריון לא חייש דלא קא משדר לגמליה הוה ליה פסידא דלא הוה ליה צצצמה לחרוש וכיון דשרי
כדתיירא אם היו מושכרין וכו' הוה ליה למיחש אפסידא דצצצריה: הוא סבר. מר צצצריה דרב אחא: אדם חשוב שאני. דהא והא אסור לדידיה למיעבד:

קורה ראשונה שומרת לו לטעון הוא צצצמו גמלו של מועד אסור לו לטעון צצצמי אצלו אצל אחרים עושין לו. אסור מלאכה דלצל
עלמו דרבנן כדי שלא ישכח אצליתו וקרא צצצרינן דלקמן (טו): והפסחי מניכס לאלל מה חג אסור צצצצית מלאכה אף אצל
אסמכתא צצצנמא הוא. אלא אפילו בהו"ז ש"ל מועד דאיסור מלאכה מדאורייתא. כדלמרינן צצצכר אין דורשין
(חגיגה יט), את חג המנוחות שומרו לימד על חולו של מועד שאסור צצצצית מלאכה. במקום פסידא שרו רבנן. דלא מסקן
הכתוב אלא לחכמים הילך קתני (תרי מילין) וארעו אצל ולא הספיק (לעצורם חתלה או שהפך את זיתיו סמוך למועד ואירעו
אונס ולא יכול לעצורם) על שאל המועד (ומן הדיון היה לטעון טוען קורה ראשונה צין צצצמו אצלו אלא) דלא צצצצרינן
למתי ליה. תניא בותיה דרב ששת (גי'א: שישא). דלצל עלמו אסור לטעון קורה ראשונה אלא אחרים עושין לו. ה"ג
דברים העושים לאב"ב בימי אב"ב זיתיו הפוכין טוענין לו. קורה ראשונה. בורו לגוף וכו'. כלומר צצצצית אחרים
רשאין לעשותן לו אילו הן זיתיו הפוכין וממוקין צצצית הבד דפסדי צצצד טוענין לו קורה כיון דפסדי אצל להפוך לכתחילה דלא
פסדי לא. בורו (לגוף). שורר היין לחוכו אפסר לגופו ולעשות לו מגופה עליו (אריסין אין מוחמין אותה לדיכא לילת פסידא
כל כך דלא מחמק כולי האי ואין אחרים עושין לו). מישרה. שורין (צ"ן) פשתן. מן היורה. של צצצע ש"ס (יעמיד) [יעמוד]
יותר מאלו (מפסל) [מפסל]. משהגיע עונת מים. של שדה להשקות. ברביצין לו. משקן אותו כעין אין מנגדין ואין
מריצין (לו אותו טעין אין מנגדין ואין מריצין). שדה יור. קרקע אחר מריצמו וזרעין לו דהפסד הוא כשאינו זרוע. פשתן.
ה"ג רבן גמליאל אומר זיתיו הפוכין ובורו לגוף ואין שם אומן אלא הוא. עושה לעצמו כיון דלמפסל. ב"ן.

קורה ראשונה שומרת לו לטעון הוא צצצמו גמלו של מועד אסור לו לטעון צצצמי אצלו אצל אחרים עושין לו. אסור מלאכה דלצל
עלמו דרבנן כדי שלא ישכח אצליתו וקרא צצצרינן דלקמן (טו): והפסחי מניכס לאלל מה חג אסור צצצצית מלאכה אף אצל
אסמכתא צצצנמא הוא. אלא אפילו בהו"ז ש"ל מועד דאיסור מלאכה מדאורייתא. כדלמרינן צצצכר אין דורשין
(חגיגה יט), את חג המנוחות שומרו לימד על חולו של מועד שאסור צצצצית מלאכה. במקום פסידא שרו רבנן. דלא מסקן
הכתוב אלא לחכמים הילך קתני (תרי מילין) וארעו אצל ולא הספיק (לעצורם חתלה או שהפך את זיתיו סמוך למועד ואירעו
אונס ולא יכול לעצורם) על שאל המועד (ומן הדיון היה לטעון טוען קורה ראשונה צין צצצמו אצלו אלא) דלא צצצצרינן
למתי ליה. תניא בותיה דרב ששת (גי'א: שישא). דלצל עלמו אסור לטעון קורה ראשונה אלא אחרים עושין לו. ה"ג
דברים העושים לאב"ב בימי אב"ב זיתיו הפוכין טוענין לו. קורה ראשונה. בורו לגוף וכו'. כלומר צצצצית אחרים
רשאין לעשותן לו אילו הן זיתיו הפוכין וממוקין צצצית הבד דפסדי צצצד טוענין לו קורה כיון דפסדי אצל להפוך לכתחילה דלא
פסדי לא. בורו (לגוף). שורר היין לחוכו אפסר לגופו ולעשות לו מגופה עליו (אריסין אין מוחמין אותה לדיכא לילת פסידא
כל כך דלא מחמק כולי האי ואין אחרים עושין לו). מישרה. שורין (צ"ן) פשתן. מן היורה. של צצצע ש"ס (יעמיד) [יעמוד]
יותר מאלו (מפסל) [מפסל]. משהגיע עונת מים. של שדה להשקות. ברביצין לו. משקן אותו כעין אין מנגדין ואין
מריצין (לו אותו טעין אין מנגדין ואין מריצין). שדה יור. קרקע אחר מריצמו וזרעין לו דהפסד הוא כשאינו זרוע. פשתן.
ה"ג רבן גמליאל אומר זיתיו הפוכין ובורו לגוף ואין שם אומן אלא הוא. עושה לעצמו כיון דלמפסל. ב"ן.

קורה ראשונה שומרת לו לטעון הוא צצצמו גמלו של מועד אסור לו לטעון צצצמי אצלו אצל אחרים עושין לו. אסור מלאכה דלצל
עלמו דרבנן כדי שלא ישכח אצליתו וקרא צצצרינן דלקמן (טו): והפסחי מניכס לאלל מה חג אסור צצצצית מלאכה אף אצל
אסמכתא צצצנמא הוא. אלא אפילו בהו"ז ש"ל מועד דאיסור מלאכה מדאורייתא. כדלמרינן צצצכר אין דורשין
(חגיגה יט), את חג המנוחות שומרו לימד על חולו של מועד שאסור צצצצית מלאכה. במקום פסידא שרו רבנן. דלא מסקן
הכתוב אלא לחכמים הילך קתני (תרי מילין) וארעו אצל ולא הספיק (לעצורם חתלה או שהפך את זיתיו סמוך למועד ואירעו
אונס ולא יכול לעצורם) על שאל המועד (ומן הדיון היה לטעון טוען קורה ראשונה צין צצצמו אצלו אלא) דלא צצצצרינן
למתי ליה. תניא בותיה דרב ששת (גי'א: שישא). דלצל עלמו אסור לטעון קורה ראשונה אלא אחרים עושין לו. ה"ג
דברים העושים לאב"ב בימי אב"ב זיתיו הפוכין טוענין לו. קורה ראשונה. בורו לגוף וכו'. כלומר צצצצית אחרים
רשאין לעשותן לו אילו הן זיתיו הפוכין וממוקין צצצית הבד דפסדי צצצד טוענין לו קורה כיון דפסדי אצל להפוך לכתחילה דלא
פסדי לא. בורו (לגוף). שורר היין לחוכו אפסר לגופו ולעשות לו מגופה עליו (אריסין אין מוחמין אותה לדיכא לילת פסידא
כל כך דלא מחמק כולי האי ואין אחרים עושין לו). מישרה. שורין (צ"ן) פשתן. מן היורה. של צצצע ש"ס (יעמיד) [יעמוד]
יותר מאלו (מפסל) [מפסל]. משהגיע עונת מים. של שדה להשקות. ברביצין לו. משקן אותו כעין אין מנגדין ואין
מריצין (לו אותו טעין אין מנגדין ואין מריצין). שדה יור. קרקע אחר מריצמו וזרעין לו דהפסד הוא כשאינו זרוע. פשתן.
ה"ג רבן גמליאל אומר זיתיו הפוכין ובורו לגוף ואין שם אומן אלא הוא. עושה לעצמו כיון דלמפסל. ב"ן.

קורה ראשונה שומרת לו לטעון הוא צצצמו גמלו של מועד אסור לו לטעון צצצמי אצלו אצל אחרים עושין לו. אסור מלאכה דלצל
עלמו דרבנן כדי שלא ישכח אצליתו וקרא צצצרינן דלקמן (טו): והפסחי מניכס לאלל מה חג אסור צצצצית מלאכה אף אצל
אסמכתא צצצנמא הוא. אלא אפילו בהו"ז ש"ל מועד דאיסור מלאכה מדאורייתא. כדלמרינן צצצכר אין דורשין
(חגיגה יט), את חג המנוחות שומרו לימד על חולו של מועד שאסור צצצצית מלאכה. במקום פסידא שרו רבנן. דלא מסקן
הכתוב אלא לחכמים הילך קתני (תרי מילין) וארעו אצל ולא הספיק (לעצורם חתלה או שהפך את זיתיו סמוך למועד ואירעו
אונס ולא יכול לעצורם) על שאל המועד (ומן הדיון היה לטעון טוען קורה ראשונה צין צצצמו אצלו אלא) דלא צצצצרינן
למתי ליה. תניא בותיה דרב ששת (גי'א: שישא). דלצל עלמו אסור לטעון קורה ראשונה אלא אחרים עושין לו. ה"ג
דברים העושים לאב"ב בימי אב"ב זיתיו הפוכין טוענין לו. קורה ראשונה. בורו לגוף וכו'. כלומר צצצצית אחרים
רשאין לעשותן לו אילו הן זיתיו הפוכין וממוקין צצצית הבד דפסדי צצצד טוענין לו קורה כיון דפסדי אצל להפוך לכתחילה דלא
פסדי לא. בורו (לגוף). שורר היין לחוכו אפסר לגופו ולעשות לו מגופה עליו (אריסין אין מוחמין אותה לדיכא לילת פסידא
כל כך דלא מחמק כולי האי ואין אחרים עושין לו). מישרה. שורין (צ"ן) פשתן. מן היורה. של צצצע ש"ס (יעמיד) [יעמוד]
יותר מאלו (מפסל) [מפסל]. משהגיע עונת מים. של שדה להשקות. ברביצין לו. משקן אותו כעין אין מנגדין ואין
מריצין (לו אותו טעין אין מנגדין ואין מריצין). שדה יור. קרקע אחר מריצמו וזרעין לו דהפסד הוא כשאינו זרוע. פשתן.
ה"ג רבן גמליאל אומר זיתיו הפוכין ובורו לגוף ואין שם אומן אלא הוא. עושה לעצמו כיון דלמפסל. ב"ן.

(א) עין רש"י לעיל ב.
ר"ה משקין (ב) שמחוט
פ"ה (ג) שמחוט ש"ה"
ע"ש. (ד) לקמן י. שנת
גא. וט"ן. (ה) לקמן טו:
כא. (ו) חגיגה דף יח.
(ז) ע"י חוס' דחגיגה יח.
ד"ה חולו ומוס' ע"ז כב.
ד"ה מיפוק ליה.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אם היה
כו' לאחר זמן הרי לא
יעשה אע"פ שבקיבלת
כו' כן ררין להיות והר"א
ומית אלו נמחק:
(ב) ד"ה צצצמו של אצל
לא יעשו אותו אחרים
משום חדש: (ג) תוס'
ד"ה רבי יוסי כו' דאיכא
פסידא בשמוליקין. י"ג
לשון הר"ן וגף לא גרסי'
גבי ותיס משום דאין דרך
לעשות לזמנים מגופה
לדפי' הניחו מגולה לא
פסדי וכן נמלא צצצרי'
באלפס וצנימוקי יוסף
ע"ש אצל צצצצן אחר
פירש דגרסי' ליה אע"ג
דליכא פסידא לזמנים בלא
מגופה מ"מ ודאי
כשמוליקין אותן איכא
פסידא שינוי השמן בלא
מגופה: (ד

[6] לקמן דף 7: ע"ש, [7] ע"י לקמן דף 7: [8] פסוק לה, [9] ברוך ס: או ברוך קיא, [10] וע"ע חוסי' קדושין 3: ד"ה האשה, [11] ה"א, [12] רש"י ו. ד"ה משום מהר"ם ע"ש, [13] ע"י חוסי' לקמן מד: ד"ה הנין בשם ר"ת, [14] יד ע"א.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לפני. נספרי שם הגדולים להר"ן יוסף אוליאי בנות מ כתב בשם רמ"ם בלגלג בשעיה מקובלת מולין [15] כי החוס' על מס' ע"ז שצדק הט' חנן רמ"ם פ"ק [16]: ד"ה אסור וכו' שר"י אף מפקח ומסביר. ע"ן לקמן דף ע"ב חוספות ד"ה ע"ר:

הנהגות וצינונים

[15] בד' פיורו נוסף ע"קד (וע"י דק"ס שהוא כפי' האי' שבתוס'): [16] כת"י טעמא דמאן דתני עידיהו: [17] ג"י א"י ב"ל מ"ן (גליון) וכו' בה"פ: [18] דל כהנ"ג הוסיפוהו דמשקיף ודרש את כל הפסוק (דק"ס, הלופי גי' אסור): [19] "וכוליהו" ליתא בראשונים המעתיקים את רש"י. והלשם חסרם גורס וכו'ה, ומפרש שקאי על המשא והמתן: [20] העולם עבשיו (הושטט בש"ס רילנא): [21] צ"ל העובדי כוכבים (דפר"י "כיום א"י הגויים"): [22] דפר"י "יום נוצרי" תוס' הר"ש משאנן: "יום א"י": [23] טעמי ההיתר (איבה) ק"ס לן כגויהו, כמתנין: מובאים בראשונים בשם רש"י: [24] צ"ל ליישנא דהרוחה (מהר"ם, ע"ש): [25] ד' פיורו ואפ"י ומידי: [26] כן להוסיף ובשם לפני עור ה"בא (ע"פ לשון הרש"בא והרא"ש): [27] ד' פיורו ואפ"י: [28] על מנהגינו שאפילו אנו מחזיקין (נשתנה בש"ס רילנא): [29] דפר"י סקרי, והוא לע"ז שפירושו הקדש לכומרים: [30] בחוסי' רבינו אליהו רובא כן מר"י בשם ר"ת: [31] צ"ל ורש"י (בארות המים): [32] ע"י סח ע"א ד"ה ואידן יומיו הר"ר פר"י. וע"י מהר"ק שורש לב המעתיק מה שמצא בחוסי' ר"פ, וליתא בחוסי' לפנינו:

לפני

לפני אידיהן ש" עובדי כוכבים ג' ימים אסור לשאת ולתת עמהן. וכולהו [3] משום דלזיל ומודה [4] לעזרת כוכבים זיוס אידו: שאלה צמידי דהדר צעין כגון זהמה וכלים דכתיב (שמות כג) כי ישאל איש מעם רעהו וגו' מלוה צמידי ללא הדר צעין כגון מעות דכתיב (עז) אם כסף חלוה את עמי דמלוה להוצאה נחנה ומשלם לו מעות אחרים: שמח הוא לאחר זמן. למחר: גמ' יום אידם. היינו עזרת כוכבים כדכתיב זההיא פרשה [5] יקומו ויעורכס: יתנו עידיהם ויצדקו. השתא סלקא דעתיה דעובדי כוכבים כתיב ואתמוהי מתמה יתנו עובדי כוכבים עידיהם יצאו עזרות כוכבים שעבדו ויעידו עליהם ויצדקו: עדות שהעידו בעצמם. זיוס הדן שעבדו לעזרת כוכבים בעולם הזה: ישמעו. עובדי כוכבים את העדות שמלות מעידות ואמרו אמת דין הוא שראוין ישראל להטותק: ועידיהם המה. עזרת כוכבים תבוא ותעיד על עובדיה לחייבם: בערבוביא. כולן מעורבצין ולא אומה ואומה צפני עממה:

אידיהן של עובדי כוכבים שלשה ימים אסור לשאת ולתת עמהם להשאיל ולפרוע מהן להלוותן וללוות מהן לפרוע מהן רבי יהודה אומר נפרעין מהן מפני שמיצר הוא לו אמרו לו אע"פ שמיצר הוא עכשיו שמח הוא לאחר זמן: גמ' רב ושמואל חד תני אידיהן וחד תני עידיהן מאן דתני אידיהן לא משתבש ומאן דתני עידיהן לא משתבש דכתיב [6] כי קרוב יום אידם ומאן דתני עידיהן לא משתבש דכתיב [7] יתנו עידיהם ויצדקו ומאן דתני אידיהן מאי טעמא לא תני עידיהן אמר לך [8] תברא עדיף ומאן דתני עידיהן מאי טעמא לא תני אידיהן אמר לך מאן קא גרים להו תברא עדות שהעידו בעצמן הלכך עדות עדיפא והאי יתנו עידיהם ויצדקו בעובדי כוכבים כתיב הא בישראל כתיב [9] דאמר ריב"ל כל מצות שישאל עושין בעולם הזה באות ומעידות להם לעוה"ב שנאמר יתנו עידיהם ויצדקו אלו ישראל [10] ישמעו ויאמרו אמת אלו עובדי כוכבים אלא אמר רב הונא בריה דרב יהושע מאן דאמר [11] עידיהן מהכא [12] יוצרי פסל כולם תוהו וחמודיהם בל יועילו ועידיהם המה דרש ר' חנינא בר פפא ואיתימא ר' שמלאי לעתיד לבא מביא הקדוש ברוך הוא ס"ת [ומניחו] בחיקו ואומר למי [13] שעסק בה יבא ויטול שכרו מיד מתקבצין ובאין עובדי כוכבים בערבוביא שנאמר [14] כל הגוים נקבצו יחדו [וגו'] [15] אמר להם הקדוש ברוך הוא אל תכנסו לפני בערבוביא אלא תכנסו כל אומה ואומה

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה ב.

לפני אידיהן. צמר דמני סנהדרין דלירי [1] צעוד כוכבים ומזלות תנא נמי להא מסכת דע"ז צקדר ישועות ומיהו מכות ושבעות דשייכי בסנהדרין להכי תני להו צמר סנהדרין ואחרי כן חוזר לקדרו ושונה מס' ע"ז והוריות: **לפני אידיהן ג' ימים**. זמנין דמני מנינא צסוף כי הכא וכן (קדושין 3) האשה נקנית צב' דרכיס (בגמרא פ"ג מ"ו) ואחרתו זה לאילן צב' דרכיס וזמנין דתני מנינא צרישא (ביר סה:) צשצעה דרכיס צדקין את הזב (יומא 3) שצעת ימים קודם יוה"כ (גיטין ט.) צב' דרכיס שו גיטי נשים וכו' [2]:

אסור לשאת ולתת עמהם. פ"ה משום דלזיל זיוס אידו ומודה לעזרת כוכבים מתוך לשונו משמע [3] שר"ל אף ממקח וממכר וקשה על מה סמכו העולם [4] לשאת ולתת זיוס איד העזרת כוכבים [5] עממה נהי דרוז אידיהם מן הקדישים הם מ"מ ככל שצוה יום אחד [6] יש להם דלרצי ישמעאל (לקמן ו.) לעולם אסור ואין לומר דהיינו טעמא משום (מולין ג:): דעובדי כוכבים שצ"ל לאו עובדי עזרת כוכבים אלא מנהג אצותיהם צדס דהא אמר שמואל צגמ' (לקמן ז:): צגולה אינו אסור אלא יוס אידס לכך משמע הא יוס אידס מיהא אסור לכך נראה [7] דשרי משום איצה כדלמר צגמ' (עז דף ג:) צז ר' יהודה נשיאה דשדר ליה ההוא מינא דינרא קסריינא זיוס אידו אמר היכי איצביד לא אישקליה הויה ליה איצה מיהו אין משס ראייה גמורה דשמח לאו משום איצה לישמרי אלא היה נוטל ענה כיצד יעשה שלא יהיה לו איצה ועוד אי טעמא משום איצה תינח להלוותם ולהשאילם ולפרעם כשהעובד כוכבים חוצע חוצו אצל לשאת ולתת עממה דהיינו מקח וממכר מאי איצה איכא

וכי לא יוכל ישראל לומר איני נרץ עמה למכור ולקנות וכן לשאל ולפרוע מה ידע העובד כוכבים שמינה משום אידו [לך] נראה דעסם היתר משום דענו"ס שצנינו קיס לן צגויהו דלא פלחו לעזרת כוכבים ומהאי טעמא שרי לקמן צפ"צ (דף סה.) רב יהודה דשדר ליה קורבנא לאצדננא זיוס אידו אמר קיס לי צגויה דלא פלח לעזרת כוכבים וכן רבא (עז) דשדר ליה קורבנא לרב שיצן זיוס אידו אמר קיס לי צגויה דלא פלח לעזרת כוכבים א"י יש לקמוך אהיהא דתנא צירושלמי [8] על מתני דאסור לשאת ולתת תני צד"א צעובד כוכבים שאינו מכירו אצל צעובד כוכבים שמכירו מותר מפני שהוא כמתניף ותניא הנכנס לעיר ומצאן שמחים שמח עממה שאינו אלא כמתניף להם. ור"ת היה מפרש אסור לשאת ולתת עממה דוקא צמידי דתקרובת ולא איירי כלל בצלקות דודאי שרי צין ליישנא דלזיל ומודה [9] צין ליישנא דלפני עור לא תתן דלא אסור אלא למכור דוקא צמידי דתקרובת ולשאת ולתת הכי פ"י לשאת מהן המעות ולתת להם מידי דתקרובת חליפי המעות ומציא ראייה מדאציעיא (לקמן דף ו.) צגמרא טעמא דלשאת ולתת עממה אי משום הרווחה פירוש [10] משום שמרויה ומשחקר ואזיל ומודה לעזרת כוכבים או דלמא משום ולפני עור לא תתן מכשול וקאמר נפקא מינה דאית ליה זהמה לדדייה ואי מידי דלאו תקרובת אסור אמאי לא קאמר נפקא מינה למידי דלאו תקרובת דמשום הרווחה איכא [11] אלא וודאי מידי דלאו תקרובת שרי דלא שייכא אזיל ומודה צמקא וממכר כיון שנותן המעות תחת החפץ שהוא לוקח וגם אינו צעוה כ"כ שריוה צמורה וציעא דגמרא הכי מפרש טעמא דאסור לשאת ולתת עממה צמידי דתקרובת משום הרווחה שיהיה לו צהמות רבות צריוה אפ"י [12] אית ליה לדדייה נמי אסור שמתוך שיהיה לו הרבה צהמות יקרי צין מן המוצר או משום לפני עור ונפקא מינה דכי אית ליה זהמה לדדייה שרי ולפי פ"ת אין לתמוה על מנהג העולם שאפילו אם היו [13] מחזיקין אותם כעובדי עזרת כוכבים כשרי אינם עושים שום תקרובת אלא צמעות וצוה לא שייך הרווחה והרבה מעות מצויים להם לאותו דבר ומיהו נכון הוא להסתמך כשצא העובד כוכבים ואומר הלוי מעות לשקרי [14] שקורין אופיר"ר אצל ר' אלחנן אמר כי גם צאותם אופיר"ר אין שום אסור כי מה שהם נוהגים אותם לגלחם ולכומרים אינו ממש לשם עזרת כוכבים אלא לצורך האהבה [15] פ"ת דוקא צמנס אצל צריצת שרי משום דמנטער טובא כדלמרין צקדושין (דף 3) ליצין איניש צרתיא ולא לחיף צריצת: **ולפרוע** מהן. צגמרא (לקמן דף ו:) פסקינן כרבי יהושע צן קרחה דמלוה על פה נפרעין מהם שהוא כמצייל מידס ויכול להיות מדפי מלוה צשטר נמי נפרעין מהם כדלמר צירושלמי [16] אפי' מלוה צשטר אצרת היא שלא כל שעה האדם זוכה לפרע מחצו ולכן נראה לר"י דאוחה מלוה צשצטריו או אפי' אוחס שס לנו מהס חותמות שמתר לפרע מהס ואפי' הוא אצל ומודה שלעולם הוא חשי צמצייל מידס והא דלמר רבי יהושע צן קרחה מלוה צשטר אין נפרעין היינו כשידנו חקיפה עליהם ואפי' הכי מלוה על פה נפרעין שלא יכפור פעס אחרת והיכא דאיכא צמסון אומר צירושלמי [17] דאין מלוה אצרת צמסון מיהו צכל ענין חשי צמצייל מידס צממה פעמים אצרת אפי' צמסון: **מ"א** תני עידיהן. פרק משילין (בבא דף לה:) איכא חד תני משילין וחד תני משילין וכן צגהול צמרא (צ"ק דף קטו:) חד תני מציין וחד תני מסיקין ולא דייק כי האי גוונא ושמה [18] לא שייך לדקדק משום דאידו ואידו חד משמעות לשון הו וכו' אכן קשיא מההיא דפרק החללי (סוכה דף ג: ושם ד"ה וחד) שאוצה חשונה [19] וכן צפ"צ דיצמות (דף י. עז) ראשונה ושניה דלא חד משמעות נינהו ולא דייק הכי ו"ל הכא היינו טעמא דדייק הכי משום דמסתבר ליה טפי לשון עדות לפי שהוא עדות לשגס וקשיא לי על חירון זה דמאי מקשה חו ומאן דתנא עידיהן מ"ט לא תני אידיהן הא כבר פירשנו דהמקשה נמי היה יודע אותו טעם דלשון עדות עדיף ולי"י דהכי הקשה מאן דתני אידיהן אמאי לא תני עידיהן דהא עידיהן ממש כתיב צדיא צקרא אצל אידיהן ממש לא כתיב צקרא אלא אידס ומשני צברא עדיף פ"י לשון צבר אסור ופ"י א"כ מ"ט דמאן דתני עידיהן הא ודאי דצברא עדיף: רומי

א א מ"י פ"ט מהלכות
עשרת כוכבים הלכה א
סנה לאון מה עוש"ע י"ד
ס"י קמח סעיף ב:

רבינו הננאל

דרש רבי שמלאי לעתיד
לבא מביא הקב"ה
ספר תורה ומניחה ואומר
כל מי ששונק בתורה יבא
ויטול שכרו מתקבצין
ובאין כל האומות
בערבוביא דכתיב כל
הגוים נקבצו יחדו

תורה אור השלם

א) ל' נקם ושלם לעת
הבואת נגלם כי קרוב
יום אידם והוש עתרת
למו: וכו' ג. לו
ב) כל הגוים נקבצו
יחדו ויאספו לאפנים מי
בהם יציר זאת
והאשנות ישמיענו והנו
עדיהם ויצדקו וישמעו
ויאמרו אמת:
[ישעיה מ, ט]

צ"צ פסל כלם תהו

והמודיהם בל יועילו
ועריהם הפוה בל יראו
ובל ידעו למען יבשו:
[ישעיה מה, ט]

ליקוטי רש"י

רבי יהודה אומר
נפרעין מידן. מהסומס
זיוס חגס מפני שהוא
מאצר דכל אדס שפורע
מינא אצל לא משלמים
להס ממון זיוס חגס לפי
שמסתמס זיוס חגס
ומודה לעזרה וזה
דפירש צמסנת ע"ז.
[מ"י דף ט:] [מפני שהגוי
מלך כשפורע חצו ולא
אזיל ומודה [רש"י כתי'
מ"ק שם:] שמת הורא
אחר זמן. שפרע לו
ואמאי נפרע מהן מ"ק
שם:] ועידיהם המה.
הספיליס הס עדיס על
צושת עומדיה שגרי אנו
רואין שתיין לא רואין ולא
יודעין והיו עובדין להס
[ישעיה מה, ט].

י א' ה'תחא שחי וערב, ר"ל דיוחור יש לכתור שחי וערב צחלים המיפשלן משוי"ע מהפסלה הצלים לכתחילה אף אם יעשה שחי בלא ערב וכיון דצחלים מופשלן משוי"ע שחי וערב אסור ולא חמירין הקוני מנא בעלמא הוא כש"כ שאסור להפסיל צחלים לכתחילה אף שישייר את הערב והפסלה והמתחא השחי הוא עיקר מלאכתו וחוי הקשו היאך מותר לעשות כי האי בלא שינוי ולמש"כ י"ל כיון דצחלים מופשלן משוי"ע שריין סרוב לאורך המועד ולא מנכר מלאכה כולי האי.

תוד"ה ר' יהודה ולקמן בשמעתין נמי קאמר, ל"ע דצבגמי קאמר דהא דאין גדולין היינו צימות הגשמים דלא הוי לאורך המועד אבל הכא כולא מהני צורך המועד חיירי וא"כ שרי אף לגדל לכתחילה, ונראה דכונת התו' דבי היכי דמעמידן תנור וכייריי דברייתא בעמדה גרידא קאמר דהא אהא חני רבא בר שמואל ושון שאין גדולין הי"ג מהני י"ג לפרש בצבמדה גרידא ומיכה העמדת ריחים דמתני' היינו בנין הריחים כולו כדאמר לקמן רב יהודה שרי למצני ריחיא ובעטס דכל צנינים מעשה הדיוע הוא ואף ר' יהודה לא אסר צמתני' אלא כבוש דהשיב ל"י מעשה אומן.

ע"ב רש"י ד"ה מיגזריכוו להותכן לשנים, ל"ע מה מלאכה היא זו, והר"ש פ"י דלוקטן מן המחזור לאורך אכילה מיימיכוו אסור חס מחזורו ור"פ סבר כיון דלקטן מתחילה לאכילה שרי למיימיכוו כפרקמטיא הכא.

ובדבר האבד שלא להרויח אסור, משמע דכל שיש בו הרווחה מקרי דבר האבד ואע"ג דלעיל צ"י אי חמירין פסידא אין הרווחה לא, ו"ל דהתם צמלאכה אבל הכא מקה ומכר ערה בעלמא הוא, אי"כ כיון דהסחורה שויא עכשו הרבה ולאחר המועד תיזיל השיב כהפסד קרנא, ונראה דאין סחירה לדברי רש"י ז"ל מהא דאמרו בירושלמי (בבבא ברא"ש) והוא פוחת מקרנא י"ל והוא פוחת משויא קאמר ולא צ"ל להפיקי אלא שלא יזיל אחר המועד אלא שהוא ממבר למכור מפני שהוא רוצה בצמית אז אסור.

י"א א' שרי לכו רבא מילד, נראה דלא שרי אלא לאורך המועד בצרווחה אבל להרבות לאורך הול ודאי אסור כדאמר לקמן י"ב צ' עוהנין צמועד לאורך המועד כו' אלא דבלישנא קמא סבר דלא שרי למלוא רק אותן שנתותרו ולישנא בתרא סבר דמולח הכל כיון דמתחלבי ע"י חיללא ויכיל לאכנן כוונן אגב חיללא והא דאמר בלישנא בתרא שרי לכו רבא מילד כו' ומימלח לא דשרי לכו למילד יותר ממה דשרי ללישנא קמא אלא דלישנא קמא לא שרו למימלח הכל דנא בבירה ל"י דמתחלבי אגב חיללא וכל אותן שאפשר לו להסתפק מהן צמועד אסור למולחן רק אותן שבידאי יתותרו ויפסדו התיר להן למלוא וללישנא בתרא התיר למלוא את כל ילוד לאורך המועד והא דאיתא בש"ע ס"ו תקל"ג ס"ד [הוא מהרמב"ם] ל"ד אדם כ"י כל מה שיכול לגוד ר"ל מה שיכול לגוד צמועד וחייו לאורך מועד בצרווחה ועיקרו לאצמטיין היתרה דמליחה, והמגן אצרכס ז"ל פ"י דשרי לגוד הרבה יותר מלורך המועד משום שאין כל דג שיה צטעמו ודבריו ז"ל תמוהים דא"כ לעילם שרי למימלח משום פרקמטיא האבד כיון דמשיקרה אדעתא דהכינה ליידיעכו ומ"ע דלישנא קמא דאסר למילד מיזל אחייו וממנה, ועוד היך שרי למלוא לאורך הול יבדיר המבוצחין וימלחן וכמשה"ק המ"א ימש"כ דאין עבד צאיכלין אין זה טעם דא"כ ל"ל עטמא דמתחלבה אגב חיללא ומש"כ ל"ע אין מצירר לו איזה מהן לצחור אינו מיוצן כשיש לו הרבה משבוחין למה מולח את הפחיתון.

מי שהפך, פחה בצבל, נראה דרב שיבא גופי' דייק לה דש"כ מתני' דתני אבל לא צדין אבל קאמר אלא צדין מועד חיירי יאצנית היא אחת האונסין שצבובו לעשות קדם הרגל דאי איתא צדין אבל חיירי לא הו"ל דמתני' אי אונס כו' אלא הו"ל להצור שהפך זתויו קדם המועד ואורעו אונס ועוד שסיים ומינחה לאחר המועד וכיון דאצנות נחשבת לאונס שמיטין דאפי' דבר האבד אסור צימי אצלו ורב אבי' לא' חס להאי דייקה ויפרש דמתני' תרתי קתני' אלו

ש' הכהן לריך הכהן לראותו בשעת ההסגר דפשיין תלוי מתחלת ההסגר לסוף ההסגר ולא מרא"י ראשונה של הכהן כדמשמע חולין י' צ' והלכך לריך הכהן לראותו בשעת ההסגר וברא"י זו אי חזי צ"י כהן שער לבן או מחיה רא"י לשחוק דלא קרינן צ"י לטברו או לעמאוו כיון שאי אפשר שיטברו הגע ויטברו אצל צסוף הסגר ראשון וצסוף הסגר שני אפשר שיטברו אף שיש צו נגע כגרים כגון שכהה ותמטע ולא קרינן לטברו או לעמאוו אלא צמקוס שאפשר עימאה ועברה והגעג קיים, [ומיכו כ"ז לא יתכן אלא לפרש"י צפ"י התורה דאין פוערו צצצו צ' רק אם כהה, ואפשר דאם כהה צצצו א' נמי פוערו אצל לדעת הרמב"ם והרמב"ן דכהה לא מעלה ולא מורידה משמע דצצצו א' אפילו נתמטעו וכהתם מסגירו שנית, ע"י ר"מ פ"א מעו"ל ה"י].

ועו"ל דהא דנחלקו ר"מ ור"י אי רואין היינו מהמת חשש פשיין דה"ה אפשר ל"י לישראל לראות אם פשה דפשיין תלוי צניני כהן המסגיר [ע"י רמב"ם פ"ט מעו"ל ה"ד] אבל מה"י ושער לבן יוכל לראות ישראל חסו והלכך ברא"י שצטעו ימי הסגר אי אפשר שימאה ה"ה צפשיין ולענין שער לבן ומח"י יראה לישראל חסו קדם שיראנו ככה, וצ"ה מדוקדק מה שלא הקשו התו' צבסגר א' אלא מפשיין ומיושב מה שדקדק המל"מ צפ"י מה"י יו"ע.

הגהת הגר"א הגבה זו כמו שהיא אין לה מובן, ואפשר שפ"ל ע"ס צבמקרה, וכוונת הגר"א לגרום כי פליגי צבסגר ראשון וצבסגר שני, ואפשר שה"י רשום אות א' על תיבות כי פליגי ואות צ' על תיבות צבסגר ראשון ותיבה כונתו ז"ל להטיל שחי תיבות צבסגר ראשון אחר תיבות כ"פ ולמחוק צציתים.

ע"ב תוד"ה יש יום תימה לר"מ כו', לכאורה טעמי' דר"מ נמי מבהא דיש יום שאי אהה רואה אלא דר"מ סבר דאי אהה רואה לעמאוו קאמר ויש לך רשות לשחוק ור' יוסי סבר דאין לך רשות לשחוק כיון דתמיצ לטברו או לעמאוו ונראה דעיקר קושיתם סמכו אהא דסיימו למה עורה לפנות וקשיא להו דל"י מחיר ודאי היה ראוי שיראה ויאמר אי לריך לפנות או לא אלא אפי' לר"י דאית ל"י לטברו או לעמאוו מ"מ ברא"י ראשונה ראשי לשחוק לפר"י דלא קרינן לטברו או לעמאוו אלא אם אפשר שיב"י עהור צנגע קיים אצל ברא"י ראשונה שאי אפשר לטברו צנגע קיים לא קרינן צ"י לטברו או לעמאוו וא"כ היה ראוי לראות קודם הפנאה לכר"ע, וצבמקרה קושיתם י"ל דמה שיורה לפנות הוה כאומר עמא.

תוד"ה דבר הרשות ואין נראה לפרש כו', נראה דיש כהן ע"ס וכ"ל ועוד נראה לפרש שאר דברי רשות ופליגי צציתם דנר"י דאמר חידוש הוא לא ילפינן דהא ע"ס ואצנים לא מעמאוו ואפי"ה מעמאוו כאן ע"ס ואצנים דהא דהתן צמס' נגשים לר"י אפי"ה תנינו קש ותבילי חצן לאו דוקא וא"כ ל"ל דרבי נמי מודה לר"י מדלא מסיק דרבי כו' עכ"ל, וכוונתם דצפ"י ראשון פ"י דהא דאמר צגמי' דהא ע"ס ואצנים כו' היינו חדוש עומאת צתים והלכך צציתם לכר"ע ממחויים לדבר הרשות ולא פליגי אלא צדבר הרשות דגופי' וצפ"י השני פירשו הא דאמר צגמי' הא צע"ס ואצנים כו' היינו דע"ס ואצנים צצית המנוגע צשעת רא"י ראשונה עמא"ס מגזרת הכהוב דופינו את הצית ולפ"י הפנאה גופה חידוש הוא ואי אפשר ללמוד המתנה לדבר הרשות צציתם מהפנאה, ולפ"י זה האחרון כוונת התו' לקמן ד"ה נפקא שכתבו ולפ"י שפירשתי דר' יהודה לטעמי' כו' דלענין פניו דוקא חידוש, והנה ר"מ ז"ל צפ"י"ד מהלכות נגעים פסק כר' יהודה דאפי' ע"ס ואצנים לריכוס הפנאה אבל לא משמע כן מדבריו ז"ל שיהיו עליו ואצניו עמא"ס אם לא פינו וכמש"כ המל"מ שם ונראה דמפרש דהא דאמר דהא ע"ס ואצנים בעלמא כו' היינו עיקר עימאת צתים ומה שדקדק המל"מ שם דהו"ל מחובר י"ל דע"ס ואצנים עדיפא ל"י דר"ל התיבת ע"ס שאין כלל וע"ס ואצנים של בית המנוגע עמא"ס, אלא שקשה לפ"י היך ילפינן מכאן המתנה לדבר הרשות כיון דהתם הפנאה חוצה וכמשה"ק המל"מ שם ולפ"י התו' נראה דלא מעמא ר"י אלא ע"ס ואצנים הנמלאים צצית המנוגע צשעת רא"י ראשונה אבל לא הצאים אח"כ ודלא כדמשמע מלשון המל"מ שם דאף הצאים אח"כ עמא"ס.

מכתבי נוח

ותחשבו. מידי וקדש אם בן און סכרס חלוי בעת סכסס
רק כמה שנטעס הקדש ודמי לאס סעיב. לגזל ולקן לא
מסכנר למילק על זס ועיין סוסי קס וסעיפ:

(א) קשה לחד יליף ממילואים בעריסת פרה [דנפי
פריסס לפרכ פי' יומל ג:] סל נקספ קן
מלאכר פשה ביום סזס לוס פי' ונר ווס בן סמיילואיס
דמשק כרי פי' פריסס למשק ולפריספ ספרכס נס בן:
(י) צ"ע לי לאבי דסכר דפרכ. כסן גדול סוי פכ לפור
ודימ כדן ספילח לטור [פי' יומל ג:] סל
לרדי לון סמיכס כפרו על סכין וסעיפס דיומל. כסן
פי' סרי וסמך סודיסמ סס כרפמך על זס סל סכון כס
לדעמי:

(יא) בר"מ בלכוס ספוסמיק (פרכ ב' סלכס כ"ו) חכרין
ספידרן סי' ווס סשס פורלס פי'כ לרדך
מוקן על חכריס סלי שיד סורלס כיון דספידרן כלא לא
מפככי כפרכ ורק כקומן שיד זס סכוס. וזלי דכנס
סספסקחי באכריס סספלן קורס וריקס ונכרש פי' סמזכ
קודס ססי וריקת דסס מי' מלי לוזק דס אשפי' סלא
כספיר כוים ויס לדכר לפי' וסכמיל:

(יב) מתמדי דכרי רכט גרשס מלוס סגולה [סכנלס
דכרוי כממורס י"ד:] אינס מוכגיס זולוי
מסוס דלס מתקקדן. עד לור סשאר כלא לא ירדו. כמ
כל חכריס סלט על גבי סמזכ ומסקר סללס פי' סמזכ
רק כמסקיר פולס סשאר כס יורדן מפ"ג סמזכ. אשפס
סס סלמך על זס:

(יג) ובגוף קשימי [דלדך סי' סמיכס כיוסיכ למיד
דפכ רין לכוין דלס דלפי סמסקנל כמסוס
[י"ג.] סכר ר"ש דבי סמיכוס כלכור. לכד סשפיר סמסלס
מסוס דכו לון סמחיכס כמ ככל סקרבנט דסס סי' סלוס
סמיכס ככפליס וכלן לון סכסן גדול סמכפכ כו דסכר
דודוי סל פכ סכפכ על כל סככגיס כשאר סכירוס. סל
ק כיון דרואן אט כיוסיכ דודוי של ספיר סמכפכ כשאר
סכירוס. על ישראל כפי' מסוס זס סמיכס בן ילסין לפור
שידוי סכפכ על סככגיס כשאר סכירוס [ולכן ודוי דפכ
מככ גיכ לריס יפוי' ירוסלמי סוק סי' דסטוסס] לרדך
מסוס זס סמיכס אף על גב דפכ לטור סוי וסדפ סכרי
פי' לרדך לסכך שפי' פשמיס לפגי סכירוס ופי' דס סוי
מסוס ודוי לרדך לסכך דללו מסוס סמיכס דליכל ככל
קרבן יחיד כלא כפי' כפסס אכד סמך לסמיכס ומס סמך
קודס כגלכס סוי רק מסוס ודוי ודק וסכמיל. יסן ד' כי
כשפס כמכרכ כסורוס סוכוס ומסמסוס לב וספס ונל
כלב סמח יחד כרלוס ססייס כססלו וכסוקס מוסנו דריס
כסככס חקיר לספספ יחד ככל סוכ כפספס דס וכסייס
סוכיס וספימיס סאיך סמזכ כרן:

באחז הוא שרי גורים כסוכס פיירי לספל מסוס קדוסס
כנוף ליכס וכיוול כו כוס. ליט מקדס אף כשיסור וק
דמפילס למכין מפילס דכקדוסס סס כפי' וכדפסס לקדס
כוס סל"ק סלוי זס כדמיון סל דלמרו כפרכ ר' יסמפל
למוד סרוך כפי' על רבי יחזק לא מיטו סמח סקדס חלל
לטרך. לכן. חכל כטרך לכן מיקדס סי'כ וספס:

(ד) מתמדי כנה ירד ר' משה דוד מפס סכר מואך
כפרכ [ומסוס זס חק סלמס סמקוד כיוסיכ
כמו"ק (פי'.)] מסוס מיטן קדסי קדסיס דפטורס כין ככדיס
פי' כיוסיכ קורס חלי על. זס דפח"ס חנוס דכארון פי'
מסוס כפי' משה רק כדכיר פי' סס ופי' לרדך מיטן (ס'
כרלס מדכרי סימיס ספסס סלמס פרוכס ופגמי' אכר דלל
סי' כמקודס רלסון):

(ה) הנה לא סכנתי דכרד דכפל מוס ספן אס על
דלא ידו [פסמיס דף ע"ג.] אפי' דשחמו
ככנס מרכ ססח ולא ירדו עד לאכר יר"ס רלסון סל פסח
[ככס סכמרוס] ווף כי לינס מופלס [זכדיס פי'.] ויסכוס
סמך נס בן אף דמיחוסף איסור אכר דמכר נס בן אז לא ירדו
דמכ לי פסולח חד מס לי פסולי מרי. ויסין סספסח [זכדיס
פי'] דכ"ל סמפרכ דס דין מדס דפסס אפי' [אס לן] אס על
ירדו זולוי ספסס מסוס דכוי דימיו סכירוס סכורדן ספל
גבי סמזכ וכככאי' נוונל אס על ירד או מסוס דלן יליף
[אס עלס לא ירד] סן לן ככר כככר [זכדיס פי':] ולכן
ככיו לניס אפי' ליטס ירדו דסס לא אשכחן כככר:

(ו) ודע כי ראימי נפלא ככירסל כוכחיס (רק ל"ו) לא
אכר רין חלל או כלרי' לא סח לאמור אליכל
דמסקנל ורק אס נלמך ככירוס חוכ' כמס' ריכ (רפי'ח)
דלפנין לינס מילמכ ככוקר אכד איס קלס חכל כוכ ככירוס
סספסח [כוכחיס סס] לא אכר רי'ס חלל כקדסיס קליס
כלכר (סזס כירופליס חכל לא כספסלס וספס יטס כמזכר):

(ז) שארני חסס אכד לסיסס סופי' [מחנוס פי'. וכמס
דוכחין] דכלי גרס לא מקדסי לפסול כיוול
אס בן אף סליק חרפסח דלחס ספגיס כפסל
כמסודר על סלמון כמספסח [פי' מחנוס לי'כ.] סל
איט כפסל כיוול ומירלמי סכיר דמסוס דככוכין כפסלין
אף קודס סילוק דכוי כמ קודס קמי'כס חוליל וליקכשו
כמול כפי'ס וכיון סן כשאר לחס כלא ככין וססול:

(ח) הגה סכירוס כיון דכסוף פרכ כגול פליס מקיס
אסס דגול ככר לקרן דמפילס אכרי' לא אשכחן
כפירלס דלס כמזיר כלי'ס או חלון לא יל. וספסס
דכגול סכר דכוי מסון כסן אף לקוטס ככסס סמלח ולקודס
כ ילכס אס בן ככפרכ רק ככס ככמיכס סטסן לככן
לקן אס כמזיר כלי'ס לא יל לא בן מפילס סכקן לכקדס

ב"ה. אכר וסלכודי כענין זס מסוסו סככביס דרואיס דלעתיקן לכוין.

לכבוד אדוני הרב הגאון צמים סיני ועוקר הרים וכו' נשית מחדר אברדם לוממבוי רי.

לכרית סכנל דלרי' לפיר דכפסיסוס יל סקסס דלי'ס כפי'
פרכ חוליל דלוי כפי' סיספל סקוס דלס יסל יסי' לרדך
לספירס אכרס וכפי' קדסיס יל דמירי ככר ונדסס דכסכר
אס יסל לא יסי' לרדך לספירס אכרס ולפירי יל סווס
אכרס ככמי' דלכורס קסס סל דלמך סכמי' או כפי' סרי
סמח כככלס סכרס וכס פספיו לון כירד דסל אכרס לכמיל
סוס כקדסיס לך רפי' פירוס דסטונס דסי' ספיל מוס
סקודס ספפכר וככס לפמי' ספי' דסכרל דפיו סל ספסס
פי'ו

הנה זס זמן ככיר אכר לא סרלמי סס כים חלמרי' לספיר
כסל דודס ככרל (כריס כ"ח פי'כ) דכפי' ספכר
ככמי' ספיל סללס כמ ופי' כל סקדסיס וסכשו פלח סמפי'
ככרוס (לי' ס"ב) ורלחל אס קדסיו דלוי כפי' מילמל פל'
ירלחל אס ספסרוסיו דלוי כפי' סרי' כפי' סמח ככלי' סכרי'
יסי' וסלל לרדך ססי'ס לטור ספס אכר נפי' מרי' מקדסיס
זסי' יסל לטור נפי' מרי' ספסס סליל דלוי כפי' מילמל
לוי דכפי' מרי' איט ספיל סללס סכיר. ולפכירי יל

הדיוק, שרק אחת מכפר, לא פעמים. ועיין מה שדרשו רז"ל פ"ק דשבועות ודוק:

והטעם נ"ל, דבכל עבודות היום כתיב וכפר את מקדש הקדש ועל הכהנים ועל כל הקהל כו' וכפר מטומאות בניי כו', וזה טומאת מקדש וקדש, ושעיר הפנימי היה מכפר על יש בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף, ועל מזיד כהנים פר מכפר, ועל זדון טומ"ק שעיר המשתלח מכפר יעו"ש, ואמר ר"ש פ"ק דזבחים שני שעירי עצרת למה באין, על טומאה שאירע בין זה לזה כו'. ולפ"ז, כל זמן שהיו ישראל במדבר, הרי הם היו אסורים בבשר תאוה, והיו אוכלים בשר קדש תדיר, והיה מצוי טומאת מקדש וקדשיו ביותר והיו צריכין לכפרה, לכן היה נכנס בכל עת בעבודת היום לכפר טומאת מקדש וקדשיו ודוק:

ולפי דברי הספורנו יתכן מה דבשמן המשחה לבדו (דמשמן עם הדם משח גם לבניו אבל מהשמן לבד) לא משח רק המזבח עם אהרן לבד בלא בניו מפני שהיה עליהם קדושת המשכן וכל כליו שעיקר המשיחה היה עליו מטעם דהגחלים של קטרת נטלים ממזבח החיצון ובזיכין נטלים מפנימי ונקטרין בחיצון ואהרן היה עובד עבודת המשכן היינו קטרת ונרות. ודוק:

בזאת יבוא אהרן כו'. בזכות מילה, שנאמר זאת הברית אשר תשמרו כו' מד"ר. בירושלמי אמר ר' לוי מפני מה כ"ג משמש בשמונה בגדים, כנגד מילה שנתנה בשמונה. וכאן משמש בד' בגדים משום דפרק הזרוע והלחיים מביא ועל כל עם הקהל יכפר אילו העבדים ובעבדים איכא מקנת כסף שנימול לאחד (שבת קל"ח) לכן כאן שגם המה בכלל הכפרה משמש בד'. והפירוש דמילה אם אינו

בעשיית העגל בעת קבלת הלוחות בידם, מה גדולה עונם, לכן שבר אותם, וזה דומה ממש לשבירת הלוחות. והבן. ויה"ר שיקוים בנו ומחה דמעה מעל כל פנים:

בזאת יבוא אהרן כו'. במדרש א"ל הקב"ה למשה לא שכשם שאתה סבור כו', אלא בכל שעה שהוא רוצה לכנס יכנס, רק שיכנס בסדר הזה. הנה בספר גביעי הכסף הובא בשם הגר"א דפירושו פשוט, דאהרן היה יכול לכנס תמיד בסדר הזה, רק שבניו לא היו רשאים רק ביוהכ"פ, ונתגלה לנו טעמו עפ"י מש"כ הספורני בסוף אמור, הא שכתוב בקטרת ובהטבה אהרן משום שבאותן ארבעים שנה היה הענן שורה על המשכן יומם ולילה וכמוש"כ כי ענן ד' על המשכן יומם כו', ולכן בעבודות שבהיכל, ששם היה ענן ד' היה דינו אותן ארבעים שנה כמו ביוהכ"פ, שכתוב בו כי בענן אראה על הכפורת, ודפח"ח, ולכן כל אותן ארבעים שנה היה לו רשות לכנס בסדר הזה כמו כה"ג ביוהכ"פ. ולכן כתוב בסוף הפרשה והיתה זאת לכם לחוקת עולם בחודש השביעי כו' אחת בשנה כו', שלדורות הוא רק ביוהכ"פ, שאז ישראל כמלאכי השרת, וראוים לכפרה זו ולשכינת הכבוד על הכפרת בענן, וא"כ אף אלעזר אחרי מותו היה לו רשות כן ודו"ק:

וזה פירוש הפסוק בתצוה וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה, שזה מחויב לכפר אחת בשנה גם אהרן, אבל רשאי יותר מאחת בשנה, בכל שעה שהוא רוצה ומוצא עצמו מוכן לזה, רק שזה מוכרח לכפר אחת בשנה, אכן לדורות מדם חטאת הכפורים אחת בשנה יכפר עליו לדורותיכם כו', שרק אחת בשנה, לא פעמים בשנה רשאי לכפר, שלדורות שאין הענן שורה, אין רשאי לכנס רק אחת בשנה, ולכן כתוב אחת בשנה יכפר, שעיקר

ואי איתרע זיה מילתא אסור למיחב בענינתא דאמר רב יוסף (מגילה ה:) שמחה ומשחה ויום טוב כתיב (אסמך ט יט) שמחה ומשחה מלמד שאסורים בהספד ובענינת ב' ויום טוב מלמד שאסורין בעשיית מלאכה ומסקינן בהספד ובענינת אסור אבל יום טוב לא [ב] דחנן ג] מקום שנהגו לעשות מלאכה צפורים עושים והיכא דשכיב ליה שיכבא מקמי פוריא ואיתרמי פורים צגו שצעה ימי אצלות בטלה הימנו גזירת שצעה מידי דהוה ארגלים ורגלים מפסקינן ואינם עולים מאי טעמא דשמחה כתיב דהו (דברים טו יד) ושמחת בחגך ופורים נמי שמחה כתיב זיה (אסמך ט כג) (ועשה) [לעשות] אותם ימי משחה ושמחה ודוקא פורים אבל חנוכה לא מפסקא ואסור בהספד דתנו רבנן (שבת כא:): "כ"ה צבסלין יומי חנוכה תמניא אינון דלא למיספד בהון מספד הוא דאסור אבל ימי אצלות לא מפסקי וכן ראשי חדשים וכן מפורש בשאלות [ד] ע"כ והקשה רבינו מאיר כיון דסבירא ליה דשעה אחת לפני הפורים בטלה הימנו גזירת שצעה אם כן הוא הדין שצעה ימים לפני הפורים בטלה ממנו גזירת שלשים כי דימה אותם לגמרי לרגל אם כן כי פליגי צהאי פירקא (מ"ק יט.) דרבנן גמליאל אומר משחב צית המקדש ראש השנה ויום הכפורים כרגלים ופליגי תנאי עליה אמאי לא חשיב נמי פורים ועוד דמוינן דפורים לא חשיב כרגלים דחנן (שם כח:) גשם צמועד מענות ולא מטפחות וצפורים מענות ומטפחות והורה רבינו מאיר שלא יתאבל כלל צפורים דיומי משחה ושמחה קבילו עלייהו וחנוכה ופורים אסורים בהספד ובענינת ונהי דבטלה מגילת תענית חנוכה ופורים לא צטלו ותנן נמי חנוכה ופורים מענות ומטפחות צוה וצוה אינן מקוננות נקבר המת לא מענות ולא מטפחות

דרכי משה

ה כתב הרוקח (סי' רמ עמ' קלח) פורים שחל להיות צמוציא שנת ואירע שום אצל קודם הפורים והאבל יושב צנית הכנסת שצנת צמנחה כשיהיה שם לא יאכל וישב שם וישמע כל התפלה והמגילה ולמחרת לא יאכל מפחת ציתו אלא קורין לו המספלים עמו או קורא צעמזו וכן אם יום פורים צלמנע השבוע אמרינן צמועד קטן (כג.) אבל אינו יוצא מפחת ציתו ע"כ:

ז כתב נרחות חיים (שם אות לט) האזון מותר צצער ויין דלא אחי עשה דיחיד דאצלות ודמי עשה דרבים דאורייתא ולשמות צפורים דברי קבלה נינהו שהם כדברי תורה (ר"ה יע.):

ועשו חתונה בשושן פורים ומהרי"ק לא הסכים גם אני ראיתי חתונה בשושן פורים באב"ן עכ"ל שמצאתי: גם מה שכתב דאסור לעשות פדיון הבן בפורים אינו כדברי החוספות בפרק קמא דמועד קטן (שם ד"ה מהני ביטול) דכתבו בהדיא דאף במועד שרי לעשות [סעודת] מילה או פדיון הבן כל שכן בפורים: כתב מהר"י מינץ בתשובה סימן י"ז וזה לשונו על דבר לבישת הפרצופין שנהגין בפורים אם יש לחוש בזה משום לא ילבש גבר שמלת אשה (דברים טו ה) או לא יהיה כלי גבר על אשה (שם) והמנהג פשוט ואין מוחה והאריך בתשובה למצוא היתר לדבר משום דמאחר דאיש ואשה שוין בו לא שייך משום לא ילבש ותו דנמצא בשם ר"ב על הבחורים שחוטפין בפורים אפילו שלא ברשות משעת מקרא מגילה עד סוף סעודת פורים שהם שתי לילות ויום אחד אין בו משום גזל ואין להזמין לדין על זה ובלבד שלא יעשו שלא כהוגן על פי ז' טובי העיר הרי כתב דמשום שמחת פורים ליכא למיחש לאיסור לא תגזול הכי נמי בנדון דידן שמתכרין בפרצופין לשם שמחת פורים ליכא למיחש לאיסור לא ילבש עכ"ל התשובה ז. ואפשר שזוהי נתפשט המנהג ללבוש כלאים דרבנן בפורים ועושין לשמחה דהרי רואין דאפילו איסור דאורייתא דוחה כי לא מתכוין כל שכן כלאים דרבנן. אמנם ראיתי למהר"י ברי"ן שקרא תגר על המנהג של לבישת כלאים וכתב ויש תולין עצמן בתשובת ריב"א שכתב דליכא למיחש לאיסור גזל משום שמחה ולא מילתא היא דממון ניתן למחילה דהפקר בית דין הפקר מה שאין כן באיסור. ושמעתי מאבא מורי ז"ל שהיה מוחה באותן הלוכשים כלאים וכן אני נוהג אחריו עכ"ל. ולפי זה כל שכן דאסור ללבוש הפרצופין אמנם מאחר דחזינן דפשט המנהג ואין מוחה נראה לי ליישב המנהג מהא דאמרינן בפרק בתרא דכלאים (פ"ט מ"ב) ומביא לה בפרק הגזול בתרא (ב"ק ק"ג). דמותר ללבוש כלאים כדי להעביר בו המכס שמע מינה דכי אינו מתכוין ללבישה שרי וכל שכן לפי מקצת מפרשים שפירשו שם דלובשם כדי שלא יכירוהו שהוא יהודי ואפילו הכי שרי אם כן שמע מינה דכי לבשם להתנכר בהן שרי וה"ה בפורים כן נראה לי טעם המנהג אבל טוב להחמיר ולעבוד את יי' בשמחה ולהיות גילה ברעדה:

חדושי הגהות

[ב] א' אדע נקום משנה זו:

הגהות והערות

לפני תיבת והר"מ מרוטנבורג "והרמב"ן [ואולי צ"ל והרמב"ם] כתב שנהגין בפורים כל דיני אבלות" והר"מ מרוטנבורג וכו' ובכתי' אחד איתא בטור והרמב"ם ז"ל במקום והר"מ מרוטנבורג: [ז] עיי"ש בהגהות מיימוניות אות ג ובכסף משנה ובלחם משנה שם: [ז] עיי"ן גם לעיל כסימן תרצה בבית יוסף ד"ה כתוב בהרומת הדשן:

עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה (עירובין עז.) עכ"ל. ובתשובת מהר"י ברי"ן מצאתי שכתב בהדיא לאסור לעשות נישואין כיום ארבעה עשר וביום חמשה עשר בין ביום בין בלילה ואף בשלשה עשר שהוא תענית אסתר נראה לאסור דאז סעודת הנישואין הראשונה בליל פורים ואסור משום עירוב שמחה והא דאמרינן (מועד קטן ט.) דמותר לעשות נישואין בערב הרגל היינו כשהסעודה מבעוד יום והא דכתב שם בהגהות מיימוניות והיכא דאירע נישואין בפורים לא דוקא נישואין גמורים אלא רצה לומר שבעת ימי המשחה והועד בשם רבי יעקב וי"ל ז"ל שאסר לעשות פדיון הבן בשושן פורים משום עירוב שמחה בשמחה אלא היה דוחהו עד ליום ל"א עכ"ל. ואני אומר אף על פי שאיני כדאי לחלוק עליהם מכל מקום אכתוב מה שנראה לי ואף כי שמעתי מזקנים שאמרו שראו מעשה שהיו נישואין בפורים ואומר כי לא שייך עירוב שמחה בשמחה בפורים דהא לגבי רגלים אמרינן טעמא בפרק קמא דמועד קטן (ח:) דכתיב (דברים טו יד) ושמחת בחגך ולא באשחך ובפורים לא כתיב רק משחה ושמחה (אסתר ט. יז יח ט כב) ובכל מאי דמשמח סגי ליה ואף על גב דאמרינן בגמרא בפרק קמא דמועד קטן לגבי רגלים טעמים אחרים מכל מקום לענין דינא לא פליגי ותו דאמרינן (מגילה ה:) תני רב יוסף ימי משחה שאסור בתענית שמחה שאסור בהספד ומטעם זו פסקו רבים דאבלות נהגת בו ותו דאתני (מ"ק ה:) אין נושאין נשים במועד היה לשנות רבותא טפי אין נושאין נשים בפורים ועוד דשום תנא או פוסק לא אישתמיט לומר דאסור לישא בפורים ואף כי הכל בו מסתפק בדבר ספיקא דרבנן לקולא וכן כתב בית יוסף בשם תשובת הרשב"א בהדיא דשרי ולכך אין למחות במקום שמקילין. ואין להקשות מהא דכתבתי לעיל סימן תרפ"ח (אות ג) בשם הירושלמי דאסור לעשות סעודת פורים בשבת דשאני התם דאין עשיית סעודה בשבת תלויה בבית דין ולא מקיים מה שכתוב לעשות ימי משחה כמו שכתבתי לעיל סימן תרפ"ח אבל ככהאי גוונא שהכל בא על ידי שמחה שעושין מעצמן ולא מחוייב בה דבר אין למחות ביד המקילין מטעמים שכתבתי: ופצאתי כתוב שמהר"ר טעביל ומהר"ר פינחס ומהר"ף עשו הלכה למעשה

המשנה למלך ז"ל בהלכות מלכים (פ"י ה"ז ד"ה וראיתי) ליישב דכוונת התוס' כיון דבתחילה היו עבדים בכלל המצוה א"כ אח"כ לא יצאו מכלל ישראל. וכתב עוד (ד"ה הכלל וד"ה וא"ת) וכ"ת אמאי לא נילף לה לה מאשה דאינו מצווה (כדילפינן בחגיגה ד' ע"א) היינו משום דהטעם באשה דאין דרכה לכבש (יבמות ס"ה ע"ב) לא שייך בעבד. וכ"כ הפני יהושע בגיטין (שס). ולדידי נראה תמיהת המהרש"א ז"ל קיימת דהא כתבו רש"י ז"ל ותוס' בכמה דוכתי דהא דעבד חייב במצות כלל היינו משום דגמר לה לה מאשה כמו שכתב רש"י ביבמות פרק החולץ (מ"ז ע"ב ד"ה אבל עבד) ובב"ק רק' החובל (פ"ח ע"א ד"ה במצות) וכן כתבו התוס' שם (ד"ה יהא) וא"כ לא שמעינן מינה אלא מצות שהאשה חייבת בהן אבל מה שאין האשה חייבת בהן מנא לן. ועפ"ז תראה הרבה דברים שיש לדקדק שם על דברי המשנה למלך ז"ל ואין כאן מקומו להאריך. אלא דלפ"ז דברי הרמב"ם ז"ל לענין בל תקיף קשה שכתב (פ"ב מהלכות עבודה זרה ה"ב) דעבד ישנו בהקפה הואיל ויש לו זקן. ועיין בדברי הרמב"ם ז"ל בהלכות אסורי ביאה (פ"ד ה"ז והי"ח) דמשמע מדבריו ז"ל דעבד אינו נהרג אלא על הזכר והבהמה אבל לא על אשת איש משום דיצא מכלל נכרי ולכלל ישראל לא בא ועיין במגיד משנה שם ואין כאן מקומו. אך בזה נראין דברי הפני יהושע (בגיטין שס) דמצות לשבת יצרה נמי לא שייך אלא באיש וכן מבואר בדברי הרמב"ם ז"ל בהלכות עבדים (פ"ז ה"ז) ע"ש:

נחזור לענינינו. וראיתי להתוס' לקמן בפרק ואלו מגלחין י"ד ע"ב ד"ה עשה דיחיד, שכתבו דשמחת הרגל דרבנן היא ועיקר קרא קאי אשלמי שמחה ולא משמע כן בסוגיין דא"כ מאי דריש רב בחגך ולא באשתך כיון דאין שמחה ברגל מן התורה אלא ודאי מן התורה חייב לשמוח גם בלב ולהסיר ממנו כל עצב וכמש"נ (תהילים קי"ח כ"ד) זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו. אבל בשמחת חתן יש להסתפק אי מחויב הוא בשמחה מן התורה או השמחה באה לו מאיליו ומשום הכי אסרה תורה ברגל. וכבר דנו הראשונים (דל) בזה בסוגיא (כתובות ד' ע"א) דהרי שהי' טבחו טבוח כו' נוהג שבעת ימי המשתה ואחרי כן נוהג שבעה ימי אבל מזה מוכח דמצוה לשמוח מדדחי לימי אבל. וכתבו שם (ברא"ש סימן ה' ובתלמודי רבינו יונה בשם הרמ"ה) דלמ"ד יום ראשון של אבל מן התורה צ"ל דיום ראשון

למ"ד מפני הטורח כולו לישתרו בלא סעודה אלא ודאי גם הסעודה מותר במחזיר גרושתו וכמו שכתבו התוס' (ד"ה מפני ביטול) דאין בה טורח כל כך. ועיין בט"ז ז"ל סימן תקמ"ו (ס"ק ב') שדעתו לאסור סעודת תנאים ועיין במחצית השקל מה שכתב על דבריו.

וראיתי ברש"י ברי"ף שכתב דרבה בר רב הונא פליג אשמואל ולא דריש לקרא דשלמה משום דס"ל דאינו אסור אלא שמחת נישואין דמבטל בשבילה שמחת הרגל אבל לא שאר שמחות כמו דשלמה ולדידי קשיא אטו יש לנו שמחה גדולה מבנין בית המקדש שעליו נאמר צאינה וראינה כו' ביום חתונתו וביום שמחת לבו. וכי תימא א"כ למה לי קרא (דשלמה) [דבחגך] לרב תיפוק ליה מקרא (דבחגך) [דשלמה]. וי"ל דהוא אמינא שמחה של רבים שאני. ועוד דלא שייך התם שכחת שמחת הרגל כיון דעיקר שמחתם הי' בבית המקדש בעבודה. והנה לקמן (ט' ע"א) אמרינן בש"ס דאפילו איתרמי לא עבדינן א"כ יש לדקדק על תקנת קדמונינו לסיום התורה בשמיני עצרת ואמאי לא חששו לעירוב שמחה בשמחה דמצוה לשמוח בגמרה של תורה. ומכאן יש ללמוד דסעודה שעושיין לסיום התורה מותר לעשות בחול המועד או ביו"ט אפילו למ"ד דכל השמחות בכלל אין מערבין כו'. ויש להביא ראייה עוד דאין בכלל מערבין שמחה בשמחה אלא שמחת נישואין מהא דאמרינן בירושלמי (פ"א ה"ז) עבד מהו שישא במועד ושמע לה מהדא דשמעון בר בא אמר משום ביטול פרי' ורבי' ועבד הא מצווה על פרי' ורבי' ממתניתין דגיטין (מ"א ע"ב). משמע דלטעם דאין מערבין כו' מותר לישא והיינו משום דאין זו שמחה כיון דלית ב' נישואין אע"ג דוודאי שמחה היא לו. אלא די"ל למ"ד (קידושין ל"ד ע"ב) דמצות שמחה אין האשה מצווה מצד עצמה אלא חיוב על הבעל לשמחה וכן העבד על האדון א"כ לא שייך ב' איסור עירוב שמחה בשמחה כיון דהוא עצמו אינו מצווה ע"ז.

ודרף אגב אדבר קצת בענין הזה כמה דסתרי אהדדי דברי התוס' בחגיגה (ב' ע"ב ד"ה לא תוהו בראה) ובגיטין (מ"א ע"ב ד"ה לא תוהו) לענין פרי' ורבי' אם העבד מצווה. והתוס' בחגיגה ס"ל דחייב וכתבו דהרי פרו ורבו לבני נח נאמר ואפילו לבני כנען ותמה המהרש"א ז"ל הא אמרינן בסנהדרין (נ"ט ע"ב) דמצוה זו נאמרה ונשנית, ולישראל נאמרה ולא לבני נח. וכתב

מִשְׁתַּיָּא: כה וְהוּהוּ בְרַמְשָׁא וְדַבֵּר ית לאה ברַתָּה וְאַעַל יתָּה לְוַתָּה וְעַל לְוַתָּה: כו וַיְהִיב לָבֶן לָהּ ית זלפָּה אִמְתָּה לְלֵאָה בְרַתָּה לְאִמְהוּ: כז וְהוּהוּ בְצַפְרָא וְהָא הִיא לֵאָה וְאָמַר לְלָבֶן מָה דָּא עֲבַדְתָּ לִי הֲלֵא בְרַחֵל פְּלַחִית עִמָּךְ וּלְמָא שְׁקַרְתָּ בִּי: כח וְאָמַר לָבֶן לֹא מִתְעַבֵּד כֵּן בְּאַתְרֵנָּא לְמַתָּן זְעָרְתָּא קָדָם רַבְתָּא: כט אֲשֶׁלֶם שְׂבוּעָתָא דְדָא וְנָתַן לָךְ אַף ית דָּא בְּפִלְחָנָא דְתַפְלַח עִמִּי עוֹד שְׁבַע שָׁנִין אַחְרֵנִין: לו וְעַבֵּד יַעֲקֹב כֵּן וְאֲשֶׁלֶם שְׂבוּעָתָא דְדָא וַיְהִיב לָהּ ית רַחֵל בְרַתָּה לָהּ לְאִתּוּ: לז וַיְהִיב לָבֶן לְרַחֵל בְרַתָּה ית בְּלֵהָה אִמְתָּה לָהּ לְאִמְהוּ: לח וְעַל אַף לְוַת רַחֵל וַרְחִם אַף ית רַחֵל מְלֵאָה וּפְלַח עִמָּה עוֹד שְׁבַע שָׁנִין אַחְרֵנִין: לא וַחֲזָא יי אַרְי שְׂנוּאָתָא לֵאָה וַיְהִיב לָהּ עֵדוּת וְרַחֵל עֲקָרָא: לב וְעַדִּיאַת לֵאָה וַיִּלְדַת כּוֹר וְקָרַת שְׁמָהּ רְאוּבֵן אַרְי אֲמַרַת אַרְי גְּלִי קָדָם יי עֲלִבּוּנִי אַרְי כְּעַן יִרְחַמְנִי בְּעַלְי:

מִשְׁתַּה: כג וַיְהִי בְעָרֵב וַיִּקַּח אֶת־לֵאָה בָּתּוֹ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו וַיָּבֵא אֵלֶיהָ: כד וַיִּתֵּן לָבֶן לָהּ אֶת־זֶלְפָּה שִׁפְחָתוֹ לְלֵאָה בָּתּוֹ שִׁפְחָה: כה וַיְהִי בַּבֶּקֶר וְהִנֵּה־הוּא לֵאָה וַיֹּאמֶר אֶל־לָבֶן מִה־זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי הֲלֹא בְרַחֵל עַבְדָּתִי עִמָּךְ וְלָמָּה רַמִּיתָנִי: כו וַיֹּאמֶר לָבֶן לֹא־יַעֲשֶׂה כֵּן בְּמִקְוָמֵנוּ לָתֵת הַצְּעִירָה לְפָנֵי הַבְּכִירָה: כז מִלֵּא שְׁבַע זֹאת וְנָתַנָּה לָךְ גַּם־אֶת־זֹאת בְּעַבְדָּהּ אֲשֶׁר תַּעֲבֹד עִמָּדִי עוֹד שְׁבַע־שָׁנִים אַחֲרוֹת: כח וַיַּעַשׂ יַעֲקֹב כֵּן וַיִּמְלֵא שְׁבַע זֹאת וַיִּתֵּן־לוֹ אֶת־רַחֵל בָּתּוֹ לוֹ לְאִשָּׁה: כט וַיִּתֵּן לָבֶן לְרַחֵל בָּתּוֹ אֶת־בְּלֵהָה שִׁפְחָתוֹ לָהּ לְשִׁפְחָה: לו וַיָּבֵא גַם אֶל־רַחֵל וַיֵּאָהֵב גַּם־אֶת־רַחֵל מִלֵּאָה וַיַּעֲבֹד עִמָּו עוֹד שְׁבַע־שָׁנִים אַחֲרוֹת: לב וַיֵּרָא יְהוָה כִּי־שָׁנוּאָה לֵאָה וַיִּפְתַּח אֶת־רַחְמָהּ וְרַחֵל עֲקָרָה: לד וַתֵּהָרֵ לֵאָה וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ רְאוּבֵן כִּי אָמְרָה כִּי־רָאִה יְהוָה בְּעַנְיִי כִּי עָתָה יֵאָהֲבֵנִי אִישִׁי:

רש"י

שְׂטֵינִי"א בלע"ז: ונתנה לך. לשון רבים"י, כמו נקדה וְנָתַנָּה (לעיל י"א) וְנָתַנָּה (שם פסוק ו'), אף זה לשון 'ונתן': גם את זאת. מיד לאחר שצעת ימי המשמטה"י, ומעבוד לאחר כשוא"ה: (ב) עוד שבע שנים אחרות. אמרות הקישן לראשונות"י, מה ראשונות צאמונה אף האחרונות צאמונה, ואף על פי שצאמונות צא עליו (ב"ר ע"ט): (ג) ותקרא שמו רְאוּבֵן. רבותינו פירשו (ברכות ז'), אמרה, ראו מה בין בני לבן חמי, שמכר הזכורה ליעקב, וזה לא מכרה ליוסף ולא ערער עליו, ולא עוד שלא ערער עליו אלא שצקש להוציאו מן הבור:

קל שצקלים אינו אומר כו"ב, אלא להוליד תולדות אמר כך (ב"ר ע"ט): (כה) ויהי בבקר והנה היא לאה. אצל בלילה לא היתה לאה, לפי שמסר יעקב סימנים לרחל, וכשראתה רחל שמכניסין לו לאה אמרה עכשיו תכלס אחותי, עמדה ומסרה לה אותן סימנים (מני"ג י"ג): (כו) מלֵא שְׁבֹועַ זֹאת. דבוק הוא שהרי נקוד צחטף, שְׁבֹועַ של זֹאת, והן שצעת ימי המשטה, בגמרא ירושלמית צמועד קטן (פ"א ה"ו). וואי אפשר לומר 'שְׁבֹועַ' ממש, שאם כן היה צריך לינקד צפח"ח השי"ן"י. ועוד, ש'שְׁבֹועַ' לשון זכר, כדכתיב (דברים טו ט) שְׁבֹועַ שְׁבַעַת תִּסְפֶּר לָךְ, לפיכך אין משמע שְׁבֹועַ, אלא שצעה,

שפתי חכמים הקצור

ויתפרש כי רחל נתתן לך, כי 'ונתנה' הוא פועל עבר ורחל עדיין לא נתנה לו (ראה בא"ר). טו. כמו שכתוב 'וימלא שבוע זאת ויתן לו' וגו' (בא"ר). טז. כי הלשון 'עוד שבע שנים' משמע שוות לראשונות (מנח"י).

יג. שאין מדרך המוסר שהשכיר יבקש תיכף אחר כלות עבודתו את שכרו (ראה רא"ם). יג. רצונו לומר בקמ"ץ, שכן נקרא פת"ח בלשון המדקדקין הקדמונים (שי"א). יד. אב"ל לא יתפרש 'ונתנה' הנו"ן לנפעל

התעוררות (אין לסמוך על הוראה זו כלל עיי' בהקדמה) תשובה סח

סבוכה שנתה י"ט לגמרי וציוס טני נחקטנה צנת אחת כל כך טאפילו מערב איננה, לפי הרמזים דפקק כחרי טעמא צהלכות י"ט (פרק ז') דכתב אין נוסאים נשים ולא מייצמין צמועד כדי שלא תסתכח שנתה החג צשנתה הנישואין וכי וצצד שלא יעשה סעודה אירוסין וסעודת נישואין שלא יערצ שנתה אחרת צשנתה הרגל נראה צעליל דקוצר דשנתה נישואין הוא גדולה כל כך שהשתכח על ידי שנתה הרגל ושנתה הסעודה אינו גורם אלא לערב צשנתה ופסק כשני הטעמים מניח ומערב שנישואין צלא סעודה אקור וסעודת נישואין צצד גם כן אקור אם כן ציומא קומא השנתה גדולה סמניח ואח"כ אינו אלא מערב וכיון שפקק גם כן שאין מערבין ומילא ערב הרגל אקור לישא ואח"כ שפיר ה' דלא מציא דערצ הרגל מותר לישא.

והנה מזה שנתה הרגל ופסק כשני הטעמים מניח ומערב שנישואין צלא סעודה אקור וסעודת נישואין צצד גם כן אקור אם כן ציומא קומא השנתה גדולה סמניח ואח"כ אינו אלא מערב וכיון שפקק גם כן שאין מערבין ומילא ערב הרגל אקור לישא ואח"כ שפיר ה' דלא מציא דערצ הרגל מותר לישא.

והנה יש לדקדק דעל ה' דאין מערבין כתב חוקפות צירושלמי יליף מומלא סצוב מה ר'ה תוקפות צזה לאשנעין הל' אח"כ מציא הגמרא צענמו הילפותא וגם קשה למה אין נקשה הגמרא מיד על שמואל דקצר אין מערבין מניל וממתין עד אחרי דנצאר טעמא דכל אמוראי ומקשה ומפרק עליהם, וי"ל דכתב ה"מ מלא סצוב דרשה פשוטה היא ודרך הרמזים להציא דרשה שהוא פשוטה יותר וי"ל דלכן אין נקשה הגמרא על שמואל מיד אין מערבין מניל דידע דרשה הפשוטה דמלא סצוב וזה ר'ה חוקפות ליישב טקסם להם דלמה לא נקשה הגמרא מיד, אצל כדנסיק דלכל הטעמים ערב הרגל מותר לישא משום דעיקר שנתה חד יומא על כרחך לא יליף מומלא סצוב דלדרשא זו כל שצעה אקור כדאמר צפירוש מלא סצוב זאת, לכן נקשה לפי ודאין מערבין מניל, אצל הרמזים דלא כהצ ולא פסק ה' דערצ רגל מותר לישא כדכתבו לעיל וכל שצעה אקור לערב לדבריו ומילא מציא דרשה הפשוטה יותר והרי"ף לא הציא טעמא דמניח רק שאר טעמים ושפיר פסק בהצרייתא שמוציא אותה דערצ הרגל מותרין לישא.

הרמב"ם צהלכות אישות (פ"י הלכה י"ג) כתב נוסא אדם נשים רצות ציוס אחד וצצד סלריך לשמות אם כל אחת ואחת שנתה הראוי לה נוסם שאין מערבין שנתה צשנתה וכי וכן אקור לישא אשה צמועד כאשר צארכו נוסם שאין מערבין שנתה צשנתה סכאמר מלא

הבית מציא קושיא ה' הרמזים כתב להדיא צהלכות י"ט דנישואין צלא סעודה צצד אקור נוסם דנשכח שנתה הרגל וכן הוא פשטא דמתניתין דקחני סתם אין נוסאין נשים משמע אפילו צלא סעודה והיאך כתב הרמזים צה' אישות נוסא אדם כמה נשים ציוס אחד ולריך לשמות עם כל אחת לצדה ואין מערבין והיאך טרי נשואין ולישא כמה נשים ציוס אחד ה' צנישואין מערב ומניח אחת מפני צצרתה, ונלע"ד ליישב דהא דנשנח סצעת ימי המשטה עיקר החיוב עליו על החתן לשנות את אשתו וכדפירש"י פ' כי הל' ושנח את אשתו ויחדי "ית" חתני" שהוא ישנח אותה ועיין צאהע"ז קימון ס"ד צח"ע ס"ק א' וי"ל שנתה אכילה ושתי" וציעול מלאכה ומשא ומתן הכל נוסם לתא דידה ב"שקלו חכמים על תקנות צנות ישאל וצצחולה תקנו ז' ימים וכו', וכן צס"ק צ' כתב דיכולה למחול על שנתה לאכול ולקטות ולשמות ענה וכו' וכן יעין צצית שמואל

מסורת המדרש
 פד דצ"ר סוף פרס"פ ז'. פסקמ"ק
 דרכ כהנא פסקמ"ק ז"ב. ילקוט ישעיה
 רמז תק"ה. פה ילקוט ישעיה שס
 וילקוט מהלל רמז מפע"ו.

חידושי הרש"ש
 לא דכתיב גילי מאד בת
 ציון. הוא בזכריה ט' ור"ד
 הגה מלכך יבא לך.

חידושי הרד"ף
 לב אם ביום אם בהקדוש
 ברוך הוא. שמעתי לפ"ש אם
 לתלות שמוזל היום גורם הישועה
 ביום ההוא וישמחו ביום שגורם
 זה מזלו. לויא כשפרש שלמה
 הביאני המלך חריו אל חדרים
 שבמרום חדרים כוכבים ומזלות ואו
 ראיתי שאין מזל שום יום גורם
 טובה לישראל שאין מזל לישראל
 ואין לנו לשמח ביום כ"א כ"ב
 לברו שעשה כן ביום הזה ועי'
 וזר אמר (ק"ה). כף בישועתך.
 כד"א (ישעיה כ"ה) נגילה
 ונשמחה בישועתו. ועוד כמה
 מקראות כ"כ. בתורתך. כד"א
 פקדי ה' ישירים משמחי לב.
 ביראתך. כד"א עבדו את ה'
 ביראה וגילו ברעדה. לג כגון
 הלכות פסח בפסח. זה נמשך
 ג"כ לרשה נגילה ונשמחה כן
 בתורתך כמי שמחת רגלינו. כי
 טובים הודיך ר"ת לשמח בהן
 יותר מין משמחת היין למשוך
 כשרו בהן כמי הרגלים. מין
 של אבות מה פעל וכו'.
 בילקוט מסים כשאנו נכנסין
 לצרה מזכירין לפניך מעשה
 אבות חכונם בא לפניך יותר
 מניסוך היין על גבי המזבח.

ידי משה
 לב כן בהקדוש ברוך
 הוא וכו'. נראה דקמפלגי
 בפלוגתא דרי"א ור"י בפי' כי'
 דביצה דרי"א סבר או כולו
 לכס או כולו לה' ור"י סבר
 חלקוהו וזה שאמר רבי אבין
 כאן והדר מפרש ביראתך זה
 רמז על חג כהג כגון הלכות
 סוכה ולולב ושאר מצות
 וזהו ביראתך ע"ד שאמר
 חז"ל ראשון לחשבון עונות
 והלכות פסח וכו' זה מרומז
 כישועתך ישועת מצרים
 בתורתך זה חג השבועות
 מתן תורה וק"ל.

ליקוטים
 לג הלכות חג כהג. כי ממעמי
 ועניני הלכות כל חג אנו למדים
 נפלאות חסדו ה' שעשה עם
 ישראל. וזהו מזכיר דודי.
 אהבתך וידידותך, מסבת
 המעשים שהראית לנו בכל חג
 חג שנרע אותם ע"פ העסק
 בתורה בעניניהם. דבר בעתו
 (תורה תמימה).

לא למטרונה. ב"ר סוף פ' ב' רמז על זה. מה איכסית
 פ"י שאין זה שמחה שלמה כ"ז שלא בא המלך בעצמו
 גם הבנים והבנות ידאגו אך כבוא המלך חדוה שלמה
 להמלכה ולבניה ולבנותיה ולחנתיה. גילי מאד. וס"ד הגה
 מלך יבא לך. רני ושמחי. וס"ד
 כי הנני בא ושכנתי בתוך.
 לב זה היום עשה. ועי' ב"ר פ'
 ו' ס"י ב' ושם מבואר וכמ"ש
 למען תזכור את יום צאתך
 מארץ מצרים כל ימי חיך
 וכמ"ש והימים האלה נזכרים
 ונעשים וזה שאמר אם לשמח
 ביום. ופי' שזכר בפסוק זה את
 היום ואת השי"ת ותיבת בו
 אינו מבואר על מי חזור. כן
 בעשרים ושתיים אותיות. שאין
 לנו דרך לעבודת השי"ת ליראה
 ולאבהב בלא התורה ואין אנו
 שמחים עם השי"ת שאין אנו
 משיגים אותו רק ע"י התורה
 שנאמרה על פי כ"ב אותיות
 התורה ואורייתא וקוב"ה חד
 הוא ומפורש היטב בתיבת כן.
 לג מיינה של תורה. אצל כי
 טובים דודיך מין אמר לעיל
 ש"מ"ם מין פ"י מ"ם היתרון יותר
 מין אך כאן פירושו מין מקצת
 היין ולא כולו וזהו נזכרה
 דודיך שאנו נזכרים בפנינו ר"ת
 כל דבר בעתו מה טוב. מין

עקרונות אף צדיקים פוקדים עקרונות.
והרי דברים קל וחמר, ומה אם
בְּשֵׁר וְדָם עַל שְׂאֵמֵר לְבָשָׂר וְדָם
שְׂכַמְתוֹ אֵין לִי חִפְזָן בְּעוֹלָם טוֹב
מִמָּה נִפְקְדוּ, יִשְׂרָאֵל הַמְחַפִּים
לִישׁוּעַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל
יוֹם וְאוֹמְרִים אֵין לָנוּ חִפְזָן טוֹב
בְּעוֹלָם אֶלָּא אֵתָּה עַל אַחַת כְּמָה
וְכִמָּה, הוּי נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה בְּךָ.
לְמַטְרוֹנָה שְׁהֵלָף הַמֶּלֶךְ בְּעֵלְיָה
וּבְנִיָּה וְחַתְנִיָּה לְמַדִּינַת הַיָּם. וְכֵאֵו
וְאָמְרוּ לָהּ בָּאוּ בְּנִיָּה. אֲמָרָה מָה
אֲכַפֵּת לִי, תִּשְׁמַחְנָה כְּלוֹתִי. פִּינוֹן
שְׂבָאוֹ חַתְנִיָּה אֲמָרוּ לָהּ בָּאוּ
חַתְנִיָּה. אֲמָרָה מָה אֲכַפֵּת לִי,
תִּשְׁמַחְנָה בְּנוֹתִי. אֲמָרוּ לָהּ בָּא
הַמֶּלֶךְ בְּעֵלְיָה. אֲמָרָה הֲאֵי חֲדוֹתָא
שְׁלָמָה חֲדוּ עַל חֲדוּ. כֶּף לְעֵתִיד

לְבֹא בְּאֵין הַנְּבִיאִים וְאוֹמְרִים לִירוּשָׁלַיִם
מִרְחֹק יִבְאוּ, וְהִיא אוֹמֶרֶת לָהֶם מָה אֲכַפֵּת לִי. (שם) וּבְנִתְיָךְ
עַל צַד תִּאֲמָנָה, אֲמָרָה מָה אֲכַפֵּת לִי. פִּינוֹן שְׂאֵמֵרוּ לָהּ (זכריה ט
ט) הִנֵּה מֶלֶכְךָ יָבֹא לָךְ צִדִיק וְנוֹשֵׁעַ, אֲמָרָה הֲאֵי חֲדוֹתָא
שְׁלָמָה, דְּכַתִּיב (שם) גִּילִי מְאֹד בַּת צִיּוֹן, וְכַתִּיב (שם ב' י"ד) רְנִי
וְשִׁמְחִי בַת צִיּוֹן וְגו', בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הִיא אוֹמֶרֶת (ישעיה ס"א י')
שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בְּה' תִּגַּל נִפְשִׁי בְּאַלְהֵי.

לְב דְּבַר אַחַר, נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה בְּךָ. ר' אֲבִין פִּתַח (תהלים קי"ח כ"ד)
זֶה הַיּוֹם עָשָׂה ה' נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה בּוֹ. פ"ה אָמַר ר' אֲבִין אֵין
אָנוּ יוֹדְעִין בְּמָה לְשַׂמַּח אִם בַּיּוֹם אִם בְּהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
בָּא שְׁלָמָה וּפְרַשׁ נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה בְּךָ, בְּהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
בְּךָ בִישׁוּעַתְךָ, בְּךָ בְּתוֹרַתְךָ, בְּךָ בִירְאָתְךָ. אָמַר ר' יִצְחָק בְּךָ
בְּעֵשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שְׂכַתְבְּתָּ לָנוּ בְּתוֹרָה בִּי"ת שְׁנַיִם
בְּ"ף עֵשְׂרִים הָרִי בְּךָ.

לִג נִזְפִּירָה דְּדִיךְ מִיַּיִן. מִיַּיִנָּה שֶׁל תּוֹרָה, כְּגוֹן הַלְכוֹת פֶּסַח
בְּפֶסַח, הַלְכוֹת עֲצֵרַת בְּעֲצֵרַת, הַלְכוֹת חַג בְּחַג, דְּבַר אַחַר,
נִזְפִּירָה דְּדִיךְ מִיַּיִן. מִיַּיִן שֶׁל אֲבוֹת, מָה פָּעַל לְפָנֶיךָ אֲדָם
 בתורתך. כד"א פקדי ה' ישירים משמחי לב. כן ביראתך. כד"א עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה (רד"ל). לג מיינה
 של תורה כגון הלכות כו'. ר"ל כמה שאנו עוסקים בהלכות פסח בפסח כי מזה אנו מזכירין דודיך ר"ל הטובות
 והחסדים שעשית לנו בומנים ההם. מין של אבות כו'. בילקוט הגירסא יותר נכונה וז"ל שם דבר אחר נזכרה דודיך
 מי פעל לפניך כאברהם יצחק ויעקב כשאנו נכנסים לצרה אנו מזכירים לפניך מעשה האבות וזכרונם בא לפניך יותר

מתנות כהונה
 חמריה. שהמיר ושמנה יינו מעליו כד"ל מן מפינו. אף צדיקים כו'. כלומר יש נידם מפסח העקרונות שעי' תפלתם פוקד אומם
 כשי' ואומרים אין לנו כו'. נספך ט"ן ממס' שנאמר כי אמה אבינו. האי חדותא כו'. וזהו מדוע שלמה מדוע על מדוע. בת
 ציון וגו' גרסינן. לג מה פעל לפניך אדם הראשון. בילקוט לא גרס ליה.

אף צדיקים כו'. כלומר יש בידם מפתח העקרונות שעי'
 תפלתם פוקד אומם השי"ת. ואומרים אין לנו כו'. בספר
 ישן מסים שנאמר כי אתה אבינו. האי חדותא כו'. זהו
 חדוה שלימה חדוה על חדוה. לב אין אנו יודעים
 במה לשמח כו'. דהנה ידוע
 דהטובות וההצלחות הנצמחים
 מאתו ית'. הנה הנם משני פנים.
 אם מצד הזמן אשר מסגולתו
 השעה משחקת להשפיע הטוב
 לבעליהן. או אף אם אין הזמן
 גורם לזה עכ"ל הוא ית' משפיע
 הטוב. יהיה באיזו זמן שיהיה.
 והנה אין ספק כי בעת זמן
 שישראל מושלמים במעלות
 השלימות. אז קרוב ה' לכל
 קוראיו למלאות חפצם עם שאין
 הזמן מסכים לזה, אך בזמן
 שישראל בלתי שלמים וראוים
 במעשיהם אז בלתי אפשרי
 להצליח דרכיהם. עד אשר גם
 העת והזמן יסכים להיות בעוה"מ
 כי אז גם הזמן מסגולתו יצליח
 ויעשה פרי בקשתם. למלאות
 חפצם ומשאלותם. וזהו ענין
 הספק כאן אם מלת בו קאי על
 הי"ט שנזכר לעיל זה היום.
 שהשמחה תושג לנו מסבת
 הזמן וע"כ נגילה ונשמחה בו
 ביום. או השמחה תושג לנו
 מעור ה' לברו אף בלתי סגולת
 הזמן ולכן נשמחה בהקב"ה.
 ומלת בו קאי רק על השם
 שנזכר ג"כ לעיל מיינה זה היום
 עשה ה'. לזה בא שלמה ופירש
 נגילה ונשמחה כן. להורות כי
 השמחה הוא מצדו יתברך לברו
 ולא מסבת הזמן. וה"ק קרא
 אע"פ שזה היום הוא י"ט ונעשה
 לנו בו נסים ונפלאות ואנו
 שמחים בהם אפילו הכי עיקר
 השמחה אינה בעבור י"ט. אלא
 בעבור השם לפרסם את כל
 הגדולות ואת כל הנוראות
 שהוא עושה עמנו וע"ז אמר
 נגילה ונשמחה בו ר"ל בשם.
 ופי' הכתוב שלפנינו כך הוא
 לפי דרש זה. הביאני המלך
 חריו פ' בחדרי התורה ומכנה
 למדתי והבנתי שאין לשמח
 אלא בך. שעי' התורה אני
 למעלה מן המזל. ועיין מ"ש
 במהדורא קמא בעץ ובענף. כן
 בישועתך. כד"א (ישעיה כ"ה)
 כוה כמה מקראות. בך